

Waardevol **GRONINGEN**⁺

**Margriet
Donker**

*‘Eerst zorgen dat
mensen veilig
kunnen wonen’*

**Gert-Jan
Segers**

*‘Verantwoordelijkheid
nemen zit in ons DNA’*

Henk Staghouwer

*‘Mens en natuur dichter
bij elkaar brengen’*

Inhoud

In Groningen zijn we Thuis - Voorjaar 2019

4. Verboden toegang? Weg met die bordjes!

8. Het gaat erom dat je eerlijk behandeld wordt

12. Ik heb de grootste wedstrijd van mijn leven gewonnen

52. Politiek is geen spelletje

26. Nederlandse wijn? Verrassend goed!

44. De wasmachine is achterhaald

En verder o.a.:

- 16. Groeten uit Groningen
- 30. Carola Schouten
- 37. Wijn en spijs in Nederland
- 38. Een sollicitatiegesprek is altijd formeel
- 40. Terug naar de middeleeuwen
- 50. Stroom voor 10 huishoudens

Waardevol

Ain Pronkjewail. Dat is onze provincie Groningen. Heel veel mensen bouwen met inzet en enthousiasme aan de leefbaarheid in Stad en Ommeland. Dat is waardevol. Samen maken we van Groningen de plek waar we thuis zijn. Dat willen we laten zien in dit magazine.

In alle gemeenten van onze provincie hebben we elkaar nodig. Samen kunnen we iets bereiken. Dat is voor ons de politiek. Met veel overtuiging doen we mee. Daar genieten we van, want het is mooi werk: bouwen aan een waardevolle samenleving, een waardevolle schepping en een waardevolle regio. Samen maken wij ons sterk voor een provincie waarin iedereen ertoe doet.

Het is mooi om te zien dat boeren en natuurbeheerders elkaar weten te vinden. Het is waardevol dat inwoners en bedrijven zich inzetten voor een duurzame economie. En het is hartverwarmend dat vrijwilligers zich inzetten voor mensen met een krappe beurs. We zijn hier blij mee en dankbaar voor. In Groningen moeten we ook opkomen voor het behoud van wat ons waardevol is. Er moet een einde komen aan de ellende van de gaswinning en de voortdurende onzekerheid waar Groningers onder lijden. Meer dan ooit moeten we onze krachten bundelen voor een eerlijke behandeling door Den Haag. Het helpt dan niet om verschillen uit te vergroten. Wij zoeken de verbinding. Samenwerken heeft mooie resultaten tot gevolg.

De ChristenUnie zet zich daarvoor in. In de afgelopen vier jaar hebben we mooie dingen kunnen realiseren, mede dankzij onze vertegenwoordigers in het provinciebestuur. Samen met u bouwen we vol energie verder aan een waardevol Groningen waarin iedereen telt en gezien wordt.

Henk Staghower

‘Verboden toegang? Weg met die bordjes!’

Henk Staghouwer over droge voeten en nieuwe natuur

Het is koud en het regent. Henk Staghouwer trekt de kraag van zijn jas nog wat verder omhoog. ‘Het is een beetje vochtig, maar verder prima. Toch?’

Hij kijkt vragend opzij naar Henk Hut, die met de kop in de wind stevig doorstapt. De bestuurder en de ecoloog lopen samen richting het Dwarsdiep.

‘**E**r zitten in mijn pakket veel zaken die met landbouw en natuur en ook met water te maken hebben,’ vertelt Henk Staghouwer. ‘Als ik echt wil weten hoe het zit, moet ik niet achter mijn bureau blijven zitten. Dan moet ik hier zijn. In het gebied zelf krijg ik er gevoel bij.’

De provinciebestuurder investeert in het contact met Henk Hut. ‘Hij is een man die heel veel weet van deze omgeving en van de natuur. Ik vind het mooi om van zijn kennis gebruik te maken bij de herinrichting van dit mooie gebied.’ Overal waar hij kijkt ziet hij sloten en houtsingels. ‘Ik woon in het Westerkwartier en geniet van dit

landschap.’ Het wordt in de omgeving van Boerakker weer een beetje zoals het vroeger was. ‘Er moet nog drieduizend hectare natuur aangelegd worden. Dat is een afspraak in het kader van Natuurnetwerk Nederland waar wij aan vast zitten.’

Maar het gaat niet alleen over nieuwe natuur. ‘In het verleden is het al een paar keer gebeurd dat het water de dorpen bedreigde. Toen moesten we het met zandzakken tegenhouden. Dat was echt kantje boord. Zo’n crisissituatie mag zich niet herhalen en daarom leggen we hier een waterberging aan. Zolang het nodig is, houden we het water hier vast, zodat de inwoners in de dorpen droge voeten houden.’

Henk Hut

Henk Staghouwer

Groenste politicus

Henk Staghouwer is door Natuurmonumenten genomineerd voor de verkiezing tot Groenste Politicus 2019. Dit jaar kunnen alleen provinciale politici meedingen naar de felbegeerde titel. De winnaar wordt bekendgemaakt in de live-uitzending van VARA Vroege Vogels op 10 maart 2019. In de weken daaraan voorafgaand zendt het programma interviews uit met de drie overgebleven kandidaten.

Export

Het begint harder te regenen. De mannen hebben gelukkig laarzen aan. Henk Staghouwer duikt nog wat dieper in zijn jas. De andere Henk begint enthousiast het bijzondere veenlandschap te vertellen. 'Het kwelwater dat ergens in Drenthe als een regendruppel de bodem is ingezakt, komt hier weer naar boven. Dat heeft alles te maken met de unieke bodem. Het grondwater bevat veel kalk en er zitten weinig meststoffen in. Na een paar jaar intensief natuurbeheer groeien hier nu bijvoorbeeld prachtige orchideeën.' Daar is hij best trots op en dat steekt hij niet onder stoelen of banken. 'Dat soort planten zijn we door de verdroging in Nederland steeds meer kwijtgeraakt, maar hier zijn ze weer terug.'

Henk Staghouwer: 'Na de Tweede Wereldoorlog hebben we vooral ingezet op de grootschalige productie van voedsel. Dat is gelukt. Ons kleine landje is nu de tweede exporteur van agrarische producten in de wereld. De keerzijde is dat we de bodem hebben uitgeput.' Henk Hut knikt. 'Er zijn amper nog pekken te vinden waar het kwelwater tot het maaiveld komt. In Noord-Nederland ken ik geen 10 plekken waar dat zo is.'

Bodemdaling

En zo komt het gesprek als vanzelf weer op het terrein van de provinciebestuurder. 'In het kader van Natuurnetwerk Nederland hebben we afgesproken dat we het hier en daar weer gaan maken zoals het ooit was.' Ook

op deze locatie in het Westerkwartier. Henk doet dat niet vanachter de teken tafel. Hij zoekt het overleg met boeren. Er zijn uiteenlopende belangen. 'We moeten de natuur samen ontwikkelen, bijvoorbeeld door kringlooplandbouw en de combinatie met natuurbeheer. Nee, we jagen de boeren hier niet weg. Het mooie is dat veel weerstand inmiddels is verdwenen. Een nattere bodem vraagt om een andere manier van boeren. Daar praten we over.'

De twee stappen stevig door en naderen een klein gebouwtje aan het Dwarsdiep. 'Dit is een historische plek,' zegt Henk Hut. 'In 1959 zijn hier twee gemalen neergezet. Dit gemaal en dat gemaal.' Hij wijst in de verte. 'Na de ingebruikname van de gemalen is

het gebied een stuk droger geworden en is de bodem met ongeveer 80 cm gedaald.' Dat leek beter voor de landbouw, maar dat bleek een misrekening. 'Het verdroogde veen neemt geen vocht meer op en dat is ook voor de landbouw een nare situatie. Er moest hier dus echt iets gebeuren.'

Schepselen

Een paar forse uitdagingen in het gebied komen nu mooi bij elkaar. Henk Hut: 'Het aantal hectares in het kader van Natuurnetwerk Nederland is na allerlei discussies flink ingekrompen. Dat betekent dat het steeds moeilijker wordt om bepaalde populaties van dieren in stand te houden. Het aantal soorten insecten en vogels gaat achteruit. Daar maken wij ons zorgen over.' Hij benadrukt het belang van biodiversiteit. 'Dat er verschillende soorten planten en dieren zijn is geen hobby van een paar freaks. Dat is onze gezamenlijke opdracht. Soorten hebben een waarde in zichzelf. Wie zijn wij om heel veel schepselen het leven en het voortbestaan onmogelijk te maken?'

Op den duur moet de zogenaamde kweldruk weer een belangrijke rol in het gebied gaan spelen. 'Dan kunnen we door de hoogteverschillen in het landschap kwelmoerassen ontwikkelen. Op de iets hogere gronden krijgen we dan bloemrijke hooilanden, waarop het nog goed boeren is. Samen vormt die afwisseling van lage, natte

en hogere, drogere gronden een prachtig geheel.'

Afvoerputje

De twee mannen hebben laarzen aan. Het heeft de afgelopen weken veel geregend en er staat veel water op het onverharde pad. Bij het gemaal hebben ze een goed uitzicht over het gebied. 'Deze polder is bij uitstek geschikt voor natuurontwikkeling en waterberging. We kiezen natuurlijk niet zomaar een locatie uit,' onderstreept Henk. 'Dit gebied is van nature al minder geschikt voor de landbouw.' Ecoloog Henk knikt. 'Dit is het afvoerputje van Groningen. Ik bedoel: in vergelijking met Drenthe en de noordelijke kleigronden is dit gebied het laagst. Al het water loopt dit gebied in. Daar hoeven we niks voor te doen. Dit is de meest logische plek voor waterberging.'

'In het verleden was hier veel kleinschalige landbouw,' gaat Henk verder. 'Dat proberen we weer terug te krijgen. Het is niet alleen goed voor de biodiversiteit. Het gebied wordt ook veel mooier.' En daar mag iedereen van meegenieten. 'Toen ik zes jaar geleden begon als gedeputeerde zei ik: 'Eén van mijn uitdagingen is dat jullie al die bordjes 'verboden toegang' weghalen bij onze natuurgebieden. Dat lukt aardig. Staatsbosbeheer denkt er goed over na hoe we mens en natuur bij elkaar kunnen brengen. Natuurbeleving, daar gaat het om. Complimenten!' +

Henk: 'De keerzijde is dat we de bodem hebben uitgeput'

Natuurnetwerk

Het Natuurnetwerk Nederland is het netwerk van natuurgebieden in Nederland, bestaande natuur en nieuwe natuur. Het netwerk verbindt gebieden met

elkaar en met het agrarische gebied eromheen. Onderdeel van dit prachtige netwerk zijn onder andere de 20 Nationale Parken, de gebieden waar

nieuwe natuur wordt aangelegd en de landbouwgebieden die worden beheerd volgens de richtlijnen voor agrarisch natuurbeheer.

‘Het gaat erom dat je eerlijk behandeld wordt’

Margriet Donker en Jitse van der Wal zitten aan de grote tafel in Spoorzicht in Loppersum. ‘Dit hotel gaat binnenkort één jaar dicht,’ vertelt Margriet. ‘Dat is nodig om het gebouw te versterken.’ Soms is zo’n lange aanloop niet mogelijk. ‘Je kan zomaar uit je eigen huis gezet worden, omdat het niet meer veilig is.’

Een vriendelijke mevrouw zet de koffie op tafel. ‘De cappuccino is voor mij,’ zegt Jitse. Hij schuift het kopje wat dichters naar zich toe. ‘Toen ik hier in 2011 kwam wonen, ging het nog amper over aardbevingen.’ Margriet haakt erop in: ‘In 2010 is er in Appingedam een flinke aardbeving geweest. Ik was binnen en Eric was buiten en we keken elkaar aan: ‘Wat is hier aan de hand?’ Dat was een flinke beving, maar er was toen nog geen onrust.’

Machteloos
Beiden weten verdraaid goed wat de bevingen doen met de Groningers. ‘Wij hebben ongeveer 8 maanden in een tijdelijk huis gewoond,’ vertelt Margriet. ‘Ons huis moest versterkt worden. Eerst komen er allerlei mensen rondneuzen in je huis. Overal moeten ze kijken. En tot op het laatste moment weet je niet of het allemaal wel doorgaat.’

Jitse herkent dat. Hij praat als geestelijk verzorger met een heleboel mensen.

‘Het kan gebeuren dat de inspecteur om 4 uur meldt dat je huis onveilig is en dat je er om 5 uur uit moet zijn. En dan kun je niet meer terug, niet meer bij je spulletjes. Dan ben je de plek waar je graag oud wilt worden van het ene op het andere moment kwijt.’ Meestal gaat het anders. ‘Mensen weten dan al lang dat hun huis onveilig is, maar er worden geen knopen doorgehakt. Dat knaagt aan je. Ik heb mannen overspannen zien worden. Ze voelen zich verantwoordelijk voor hun gezin, maar staan machteloos.’

‘Mensen gaan kapot door de manier waarop de problemen aangepakt worden.’

Regie
‘Mensen gaan kapot door de manier waarop de problemen aangepakt worden,’ benadrukt Jitse. ‘Het gaat niet meer over de scheuren in de muur.’ Margriet knikt instemmend. ‘Nee, dat is het probleem al lang niet meer. Het gaat erom dat er duidelijkheid is en dat je eerlijk behandeld wordt.’ Het tweetal stoort zich aan het onbegrip. ‘Als je hier niet woont, weet je niet wat de impact is. In Den Haag zeggen ze: ‘De gaskraan gaat nu toch dicht?’ Maar de aanpak ligt nu alweer een hele poos stil.’

Hoe komt dat? ‘De regie is niet in handen van de Groningers,’ zegt Margriet. ‘De gemeenten en de provincie weten heel goed wat er speelt, maar er ontstaat een kloof met Den Haag.’ Jitse beaamt dat: ‘Er zijn nu eindelijk gemeenten die zeggen dat ze stoppen met het dansen naar de pijpen van Den Haag. In Delfzijl weigert de burgemeester de mensen te informeren over de stand van zaken. ‘Eerst moeten we zeker weten hoe het verdergaat.’ In Loppersum hebben ze wel inwonersbijeenkomsten gehouden, maar kunnen ze eigenlijk niks vertellen. Dat maakt de mensen kwaad. Er zijn kopjes door de lucht gevlogen. Ik had het ook gedaan,’ zegt Jitse.

Maaiveld
Margriet is kandidaat voor de Provinciale Staten. Is ze niet afgeknapt op de politiek? Ze staart even naar het kopje koffie. ‘Nou..., het is best lastig. Ik was

echt niet van plan in de politiek te stappen, maar toen het Staatstoezicht op de Mijnen verklaarde hoe onveilig de situatie in Groningen was, dacht ik: ‘Ik moet hier iets mee doen.’ Jitse: ‘De mensen die hier op de barricaden staan, komen hier van oorsprong niet vandaan. Dat zit hier niet in de volksaard. Steek je kop boven het maaiveld uit en kom op voor jezelf!’

Het is voor Margriet belangrijk dat de Groningers een grotere vinger in de pap krijgen. ‘Er wordt nu gewerkt vanuit wantrouwen. Ik heb soms het gevoel dat we neergezet worden als zeurpieten, die alleen maar op geld uit zijn. Dat is niet werkbaar. Geef de regie in handen van de Groningers, want die weten heel goed wat er nodig is. Het Nationaal Programma Groningen is mooi, maar laten we er eerst maar voor zorgen dat mensen veilig kunnen wonen.’

75
1944 © 2019

**Wordt het
na 75 jaar
niet eens tijd
dat u de
kwaliteitskrant
van christelijk
Nederland leert
kennen?**

Voor € 7,-
5 weken
de krant

7,5 week
digitaal
gratis

Ga naar
nd.nl/korting

75
1944 © 2019

nederlandsdagblad

De kwaliteitskrant van christelijk Nederland

Grunneger Hogelaand

Naauw begrinsd mor open laand,
klaai en groatie haand ien haand.

Hoge luchten, lege grond,
dij mie aan dien landschop bond.

Volle waait en staarke wiend,
dij mie aan dien kloeten biendt.

Altied zai ik bie ol diek
Baaierm en Roodschoul en Spiek.

Altied kom ik bie joe weer,
Zeeriep, Aimm en Garrelsweer.

Olle dörpen, olmouds van stiel:
Westeremm en Oldenziel.

Noamen mit povverd en zoepen-
brij:
Loppersom en 't Zaand en Mij.

Ien dat laand van hoge weerde
bid ik mit mien handen aalbaai:

Geef ons op Joen nije eerde
doezend bunder nije klaai.

Geef ons doar ook, laive Heer,
Zeeriep, Aimm en Garrelsweer.

Geef ons aiweg, haildaal nij,
't Zaand en Loppersom en Mij.

Geef ons den Roodschoul en Spiek
mooi ien schoel van nije diek.

Geef ook Oldenziel Joen haail
en moak Baaierm aaiweg gaail.

Geef ons deur Joen traauw verbond
hoge luchten, kloare grond.

En as ik hier den weer stoa,
noast Joe dwaars deur kloeten hin
goa,

dank ik Joe, want 'k zai mien wins:
Hogelaand, laand zunder grins.

Hans Werkman

Uit: Hans Werkman, *Duizend bunder*, verzamelde gedichten, uitg. Mozaiek, Utrecht 2019

‘Ik heb de
grootste
wedstrijd
van mijn
leven
gewonnen’

Het was een loodzwaar jaar. Er telde maar een ding. De druk was enorm. Na zes keer zilver moest de beste vrouw van de wereld eindelijk goud winnen. Het lukte. Anna van der Breggen werd wereldkampioen. En toch was het niet de mooiste dag van het jaar...

p de hoogste trede van het podium mocht Anna van der Breggen de regenboogtrui aantrekken. Het plaatje stond in alle kranten. Prachtig! Maar voor de wereldkampioen was het een groter feest om haar trouwjurk aan te trekken. ‘Trouwen doe je maar een keer in je leven. Hopelijk. Presteren moet je altijd. Elk jaar.’

Dramatische koers

Het gebeurde op een warme zondag in de zomer van 2016. Anna van der Breggen werd na een dramatische koers olympisch kampioen wielrennen. Het verhaal? In winnende positie kwam Annemieke van Vleuten in vliegende vaart ten val. Ze bleef roerloos liggen. Iedereen hield de adem in. ‘Van de meeste valpartijen ben ik niet onder de indruk, maar deze was heel ernstig. Niemand wist of Annemiek nog leefde.’ Anna zette haar verstand op nul en fietste door. Ze achterhaalde koploper Mara Abbott en rekende in een machtige sprint op de Copacabana af met de concurrentie. ‘Ik heb de grootste wedstrijd van mijn leven gewonnen,’ besefte ze. ‘Dat zal altijd zo blijven, ook als ik ooit nog wereldkampioen word.’

FOTO'S: SANDER BOER

Wie is Anna?

Anna van der Breggen (1990) is een Nederlandse wielrenster. Ze is geboren in Zwolle en groeide op in Hasselt. In 2012 werd ze professioneel wielrenster. Van der Breggen wint eendagswedstrijden en etappekoersen, dankzij haar kwaliteiten als klimmer en tijdrijder. In 2015 en 2017 won Van der Breggen het eindklassement van de Giro Rosa, de Ronde van Italië voor vrouwen. Een ander hoogtepunt in haar carrière was de winst van olympisch goud in 2016 op de Copacabana in Rio de Janeiro. Van der Breggen drukte in 2018 alweer haar stempel op het klassieke voorjaar. Ze won de Strade Bianche, een koers over onverharde wegen in Italië. Verder kwam ze als eerste over de finish in de Ronde van Vlaanderen, de Waalse Pijl en Luik-Bastenaken-Luik. Als klap op de vuurpijl werd ze op 29 september 2018 in het Oostenrijkse Innsbruck wereldkampioen, na een indrukwekkende solo van meer dan 40 kilometer. Ze kwam met een voorsprong van meer dan drie minuten op de eerste achtervolgers over de streep. 'De nieuwe Merckx is een vrouw,' was de conclusie van onze zuiderburen.

Valverde

De heroïsche wedstrijd in Rio de Janeiro bezorgde Anna in een klap de status van bekende Nederlander. En het vrouwenwielrennen stond op de kaart. In 2017 won Anna alles wat er te winnen was, zoals de klassiekers Ronde van Vlaanderen, Amstel Gold Race, Waalse Pijl en Luik-Bastenaken-Luik. Maar ze won ook de Strade Bianche en het eindklassement van de Giro Rosa en de Ronde van California. Anna van der Breggen was even ongenaakbaar als ooit Eddy Merckx bij de mannen. In de Ardennen stond ze voor de zoveelste keer op het podium met Valverde. 'You won again?' Hij kent haar inmiddels.

Eindelijk wereldkampioen

In 2016 leek het erop dat Anna van der Breggen na de olympische titel niets meer te wensen had. Dat was het hoogst haalbare. Maar gaandeweg begon er toch iets te knagen. Ze was nog nooit wereldkampioen geworden. Het werd een obsessie. Anna van der Breggen legde zichzelf een enorme druk op. Toen ze wakker werd op de dag van het wereldkampioenschap kon ze maar aan een ding denken: 'Als ik

'Jezus kijkt niet naar onze prijzenkast. Hij heeft ons lief zonder voorwaarden.'

vanavond in bed stap, is het voorbij. Dan ben ik er van af.' In de wedstrijd was ze oppermachtig. Ze reed solo naar de finish. Pas toen ze over de

Trots op de partij

Anna van der Breggen relateert de sport. Dat zorgt ervoor dat ze ook aandacht heeft voor andere dingen, zoals de politiek. De ChristenUnie kon in de campagne voor

de Tweede Kamerverkiezingen op haar rekenen en ze leeft ook mee in haar woonplaats Zwolle. 'Toen de ChristenUnie bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 hier

twee zetels groeide, voelde ik me trots op de partij. Ze hebben in de afgelopen jaren veel mooie dingen voor Zwolle gedaan. Mede daardoor woon ik hier met plezier.'

streep kwam, durfde ze te geloven dat ze eindelijk wereldkampioen was geworden.

Spotlights

Na de regenboogtrui mocht Anna van der Breggen ook haar trouwjurk aantrekken. In Zwolle trouwde ze met haar Sierk Jan de Haan, ploegleider van Jumbo-Visma. 'Eerst waren er grootse plannen om in Italië te trouwen, maar uiteindelijk werd het kleiner.' In de kerkdienst ging het over een onbekende bijbeltekst: 'Zoals het water het

gezicht weerspiegelt, zo weerspiegelt het hart de mens.' De dominee linkte deze bijzondere vergelijking aan het leven in de spotlights. 'Jullie functioneren allebei in een wereld waarin het plaatje belangrijk is, maar dat is de buitenkant. Hoe gaat het echt met jullie? Ik zie je gezicht, maar hoe is het met je hart? Wie is die vrouw op de fiets?'

Intens genadig

Hij deed de gasten uit de wielwereld een bekentenis: 'Er gaat veel mis in

de kerk, maar toch blijf ik er. Hier heb ik Jezus leren kennen. Hij is intens genadig. Voor Jezus hoeft Anna geen wereldkampioen te zijn. Dat telt niet voor Hem. Hij kijkt niet naar onze prijzenkast. Hij heeft ons lief zonder voorwaarden.' Daarin schuilt een boodschap voor de wielwereld. 'Ik denk dat het goed is als er een scheutje Jezus in de prestatiecultuur van het wielrennen terecht komt.' Het is mooi als Anna en Sierk Jan daar een steentje aan bij mogen dragen. 'Wees genadig voor jezelf en voor de ander.' +

Groeten uit Groningen

Het team van kandidaten voor de Provinciale Staten aan het woord

De ChristenUnie doet in Groningen volop mee. Op lokaal niveau en in de provincie. Een netwerk van raadsleden en wethouders en waterschappers bouwt samen met vertegenwoordigers in de Provinciale Staten en gedeputeerde Henk Staghouwer aan een gezonde en sterke provincie. 'Daar gaan we na de verkiezingen graag mee door.'

'Dat kunnen we niet alleen,' benadrukt Henk. 'De samenleving is van ons allemaal. Het is waardevol dat heel veel mensen hun steentje bijdragen.' Daarom pleit de ChristenUnie voor meer vertrouwen en minder regels. 'Als overheid moet je soms ook een stapje terug durven doen om het initiatief aan de mensen te laten.'

De ChristenUnie is geen partij van scherpshijpers. 'Wij zoeken de verbinding en willen samenwerken met

iedereen.' Henk spreekt liever van een beweging dan van een partij. 'Mensen uit allerlei kerken willen onder de paraplu van de ChristenUnie de samenleving een beetje mooier maken.'

Met veel plezier stelt Henk het team van kandidaten voor. 'Wij hebben een prachtig team, waarin mensen met heel verschillende achtergronden en talenten elkaar aanvullen. De variatie in onze provincie zie je terug in dit team. Dat motiveert mij enorm.'

2. Fredric Geijtenbeek (28) Groningen

'Ik vind het leuk om mee te werken aan de toekomst van de plek waar ik woon,' zegt Fredric. 'Soms met grote besluiten, maar ook met kleine veranderingen.' Hij geniet van de provincie. 'Stad en Ommeland versterken elkaar. In de stad is alles wat ik maar kan wensen voorhanden en eromheen liggen prachtige dorpen in een schitterend landschap.'

Het mooiste plekje van de provincie is voor Fredric de ijsbaan van Noordlaren. 'Daar tussen de weilanden en bossen kan je vaak als eerste pootje over gaan op het ijs.' Hij maakt z'n hoofd leeg door te kitesurfen op de Waddenzee bij Lauwersoog. 'Dan ben ik helemaal gefocust en hoor ik alleen het geluid van het water en de wind, terwijl de veerboot en de visserskotters in de verte voorbijvaren. Ik moet er op letten op tijd te stoppen en niet in een dun laagje modder te belanden.'

3. Margriet Donker- van der Vinne (52) Garrelsweer

Margriet maakt van dichtbij de gevolgen van de aardbevingen mee. Dat motiveert haar om politiek betrokken te zijn. 'Maar ook de krimp en vergrijzing houden mij bezig. Ik wil graag een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van mijn dorp en onze provincie.' Haar moeder was vanaf haar 19e actief in de lokale politiek. 'In die tijd zag je nog niet zo veel vrouwen in de politiek, dat was best bijzonder.' Het inspireert haar om zelf ook de handen uit de mouwen te steken.

'Ik kan best eigenwijs zijn,' bekent Margriet. 'Als kind van twee of drie jaar oud zou ik een kruiwagentje krijgen. Ik ging met mijn vader naar de winkel, maar de kruiwagentjes waren uitverkocht. Er was nog wel een bolderwagen. Mijn vader dacht dat ik daar ook wel blij mee zou zijn en kocht de bolderwagen. Het duurde heel lang voor we thuis waren, want ik wilde de bolderwagen duwen. Zo doe je dat toch ook met een kruiwagen?'

4. Rinze van der Born (48) Haren

'De provincie een stukje mooier en beter maken,' Dat is wat Rinze beweegt. 'Het gaat mij om een beter bestaan voor mensen in onze provincie die het minder hebben, die hun voedsel halen bij de voedselbank, hun kleding bij Maxima en die geen geld hebben voor cultuur en sport.' In Groningen ervaart hij geluk. 'Zodra ik vanuit het buitenland bij Bad Nieuweschans of vanuit het westen onze provincie binnenrijd, ben ik weer echt thuis.'

Het boek 'Doen!' van Ben Tiggelaar heeft veel invloed op hem gehad. 'Er is meer dan werk en politiek. Daarom is 'nee' ook een antwoord.' Voor z'n ontspanning springt Rinze graag op de fiets. 'Voor een lange toertocht van meer dan 100 kilometer, zoals de Bauke Mollema Tocht.' Verder is hij gek op Nederlandstalige muziek. 'Boudewijn de Groot, Herman van Veen, Stef Bos en Claudia de Breij. Waarom? Ze maken echte luisterliedjes in mijn 'moerstaal'.'

5. Gerrit Jan Steenbergen (48)

Delfzijl

Wat zijn diepste drijfveer is? Daar hoeft Gerrit Jan niet lang over na te denken. 'Mijn liefde voor de Groningers en het Groninger land.' Pieter Jongeling is zijn grote voorbeeld. 'Hij was lid voor de Tweede Kamer voor het GPV en schreef kinderboeken onder het pseudoniem Piet Prins.' Aduarderzijl is voor hem het mooiste plekje in de provincie. 'Op de rand van Middag Humsterland, daar waar het Aduarderdiep uitmondt in het Reitdiep. Sta je bij het sluisencomplex dan komen rust, ruimte, natuur en geschiedenis bij elkaar.'

De Bijbel en in het bijzonder het boek Prediker raken Gerrit Jan. 'Prediker relateert de dingen in het leven. Goed om bij stil te staan als je politiek actief bent.' Hij geniet van Prelude in C sharp minor van Sergei Rachmaninoff. 'Prachtig pianospel waarin je de emotie van het leven hoort en voelt'. En ook van Leningrad van Billy Joel. 'Waar en wanneer je geboren bent, bepaalt voor een belangrijk deel je toekomst.'

6. Jewan de Goede (36)

Winsum

'Ik wil niet alleen vanaf de zijlijn roepen hoe het beter moet of kan, maar daar actief aan bijdragen,' zegt Jewan de Goede. In Groningen liggen zijn roots. 'Het is de provincie waar ik ben opgegroeid, heb gestudeerd en mijn werk en ontspanning vind. Het landschap is open en groen, vlak en overzichtelijk, maar kent tegelijk diverse plekken om in natuur of verleden weg te duiken. De stad Groningen is een plek om thuis te komen.'

'Onlangs las ik de letterlijke tekst van de documentaire 'Shoah', dat opnieuw bepaalt bij de verschrikkingen van de holocaust. Het is een belangrijke waarschuwing en een aansporing om te streven naar verdraagzaamheid en respect, ook als je van mening verschilt.' Jewan is gefascineerd door de Japanse keuken. 'Als visliefhebber kun je mij verrassen met een avondje Japans eten, waarvan de bereiding tot kunst lijkt te zijn verheven.'

Tegelijk met de verkiezingen voor de Provinciale Staten zijn er ook waterschapsverkiezingen. Het waterschap zorgt dat er in Groningen niet te veel en ook niet te weinig water is. Zo houden we de voeten droog en kunnen boeren hun gewassen verbouwen. Door de klimaatveranderingen krijgt het werk van de waterschappen steeds meer betekenis. 'Het is opvallend dat mensen pas in de smiezen krijgen wat de waterschappen doen als het in hun directe omgeving te droog is of te nat.' Dit zijn de lijsttrekkers van de ChristenUnie voor de waterschappen Noorderzijlvest en Aa en Hunze.

Tjip Douwstra (66)

Stadskanaal

'Vanuit mijn christelijke overtuiging wil ik graag invulling geven aan de opdracht om als goed rentmeester om te gaan met deze aarde', zegt Tjip Douwstra over zijn motivatie om mee te besturen in het waterschap. Hij houdt van het Groninger landschap. Wat is zijn favoriete plekje in de provincie? 'Het theater van de natuur bij Sellingen.' Daar komen cultuur en natuur bij elkaar. Gedichten, gebeiteld in de traptreden, en de meanderende Ruiten Aa.

Tjip leest veel. Het ontspant hem. Favoriete boek? Hij knipoogt: 'Tsjip en De Leeuwentemmer, van Willem Elsschot.' Ook tuinieren vindt hij ontspannend en rustgevend. 'Huisgemaakte watergruwel,' is zijn favoriete gerecht. 'Onze kinderen hebben dat omgedoopt naar paarse soep.' Hij luistert graag naar Black Gospel. 'Ik hou van het ritme. Blijkbaar heb ik een zwart hart.' Tjip heeft al heel lang iets met water. 'Ik was altijd in de buurt van water te vinden. Toen ik als peuter een steen in het water gooide, maar vergat om hem los te laten, ben ik bijna verdrongen.'

Klaas Wierenga (49)

Zuidhorn

'Ik ben een geboren en getogen Groninger,' vertelt Klaas. 'De natuur en alles wat daarmee te maken heeft, boeit mij enorm. Dat raakt ook het waterbeheer in onze provincie. Kijk naar de aardbevingen, de bodemdaling en de klimaatontwikkelingen. Dat maakt het allemaal heel actueel.' Klaas laat zich inspireren door Groninger kunstenaars, schilders en dichters.

'Een van de mooiste plekken in Groningen vind ik de Piloerseborg in Den Ham. Een unieke boerderijborg met een ongekende rust. De enige borg waar je die rust ook echt kunt ervaren doordat je er kunt overnachten en in eeuwenoude kunt verblijven. Een aanrader.' Het boek dat hem het meest heeft beïnvloed is de Bijbel. 'Door de diensten op zondag en mijn studie theologie heb ik daar veel van geleerd.' En dan is er ook de Hongaarse literatuur. 'Voor mijn studie economie ben ik een half jaar in Budapest geweest. Daar heb ik onder andere het boek 'Ik wil dat jij bent' van Tomas Halik leren kennen. Indrukwekkend.' Hij houdt van wandelen en muziek luisteren. 'Mijn favoriete gerecht is de pasta die mijn dochter maakt. Heerlijk!'

De overeenkomst tussen **Gert-Jan Segers** en **André Rieu**

‘Hij is een ambassadeur van de provincie. Een echte Limburger. De ene dag staat hij op het Vrijthof in Maastricht en de volgende dag stapt hij op het vliegtuig naar Rio de Janeiro.’ Gert-Jan Segers kijkt naar de foto van André Rieu.

De voorman van de ChristenUnie zit in een Grand Café in het centrum van Amersfoort. Er staat een kop warme koffie voor z'n neus. Daarnaast ligt een omgekeerd stapeltje foto's. Hij is nieuwsgierig. Wat staat erop? Eén voor één draait hij de foto's om.

Eindhoven

De eerste foto lijkt hem te verrassen. ‘PSV,’ glundert Gert-Jan. De club wordt door veel mensen nog steeds een provinciaal clubje genoemd. ‘Het is geen Amsterdam of Rotterdam, maar

Eindhoven. Dat is de reden. Er heerst een familiesfeer. Als het in Amsterdam even niet loopt, vallen er meteen gaten in de tribunes. Bij PSV niet. Mensen komen er graag terug. Hier voetballen jongens uit de provincie.’ Lachend: ‘Dit magazine verschijnt niet in Noord-Holland, toch?’

Dat etiket van een provinciaal clubje vindt Gert-Jan niet negatief. ‘Het verwijst naar de regionale eigenheid.’ Ook Cambuur heeft een speciaal plekje bij Gert-Jan. ‘Ik ben geboren in Lisse en op mijn 8e verhuisd naar Leeuwarden. Dat heeft ervoor gezorgd dat ik

meer heb met Friesland dan met de Bollenstreek. Ik heb veel familie in de Randstad, dus mijn sociale oriëntatie gaat wel richting het Westen. Nederland is een klein land, maar de regio's hebben een sterke identiteit. Dat speelt zeker een rol bij de Statenverkiezingen. Buiten de Randstad spreekt de provincie het meest tot de verbeelding. Mensen identificeren zich ermee.'

Ilse de Lange

Gert-Jan pakt de tweede foto van tafel. 'Dat is Ilse de Lange.' Hij associeert haar met het oosten van het land. 'Het afgelopen weekend heb ik in Holten doorgebracht. Daar is het noaberschap nog volop aanwezig. Dat is mooi. Wij kunnen als overheid beleid maken, maar zonder het sociaal kapitaal in de regio komen we geen steek verder. Dat is goud waard. Daar kun je op bouwen.' Ilse de Lange zit al heel lang in het vak. Ze vernieuwt voortdurend en heeft ervoor geknokt om door te breken in Amerika. Ondertussen is ze heel gewoon gebleven.

'Dat is ook typerend voor de regio. Neem kernen als Staphorst en Urk, maar ook Barneveld en Bunschoten. Er zitten internationaal opererende bedrijven met sterke regionale wortels. Voor een deal zijn maar weinig woorden nodig. Morgen of overmorgen kom je elkaar weer tegen. Vertrouwen en ondernemerschap gaan hand in hand. Dat is een economische

'Als je onwrikbaar en nukkig in je eigen gelijk blijft hangen, dan sta je aan de kant'

Muziek brengt je naar je ziel, naar wat jou raakt

aanjager. Misschien zijn de ondernemers in de regio wel een beetje vrijgevochten. Loop ze als overheid vooral niet voor de voeten. Ze regelen het zelf wel. Dat is de kwaliteit van de regio.'

Groningen

'Ik heb meegedaan aan de Nationale Bijbelquiz en toen stond ik tegenover hem in de finale.' Gert-Jan staart naar de derde foto. 'Henk Helmantel, een beminnelijke en eigenzinnige man. Hij maakt prachtige schilderijen. Een echte Groninger, die zeer verbonden is met zijn provincie. Die herkenbare Groningse mentaliteit maakt hem ook aantrekkelijk voor anderen.'

Helmantel heeft in z'n werk veel oog voor detail. 'Ik moet mij vaak richten op de hoofdlijnen, maar soms zijn het juist de details die het startpunt zijn voor iets groots. Samen met Jan Slagter van Omroep Max en Manon Vanderkaa

'Nederland is een klein land, maar de regio's hebben een sterke identiteit'

van KBO/PCOB hebben we het manifest **Waarder Ouder Worden** gepresenteerd. Dat is in het hele land omarmd. Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat mensen niet vereenzamen? Het heeft een plek gekregen in het regeerakkoord en in een heleboel lokale akkoorden. Dat is begonnen met het kleine en soms heel aangrijpende verhaal van enkelingen. Die verhalen lieten mij niet meer los.'

Nukkig en onwrikbaar

Bij de vierde foto verschijnt er een vraagteken op het gezicht van Gert-Jan. 'Is dat Jan Raas of Gerrie Knetemann?' Het is de Zeeuw uit 's Heerenhoek. 'Ik heb meer met voetbal, maar heb wel iets meegekregen van het hoekige karakter van Raas, onwrikbaar en op het nukkige af. Dat zou mij in de politiek niet ver brengen. Als je op die manier in je eigen gelijk blijft hangen, dan sta je aan de kant. Ik heb me verzet tegen het faciliteren van zelfdoeding bij ouderen. Daar ga ik niet aan meewerken. Toen voer er iets in mij van onwrikbaarheid. Maar dan ga ik niet met de armen over elkaar in een hoekje zitten. Wat is ons alternatief?'

'Dietrich Bonhoeffer, een verzetsman uit de Tweede Wereldoorlog, is een van mijn helden. Hij zei: 'Iets doen is beter dan niets doen'. Als de ChristenUnie ervoor kiest om langs de kant te staan in gemeenten of provincies, dan zijn we ook verantwoordelijk voor wat er gebeurt door onze afwezigheid. Het zit in het DNA van onze partij om verantwoordelijkheid te dragen. Dat wordt schaars in ons land. Mensen nestelen zich steeds vaker in hun eigen gelijk.

Dat zie je bij Denk en de Partij voor de Dieren en ook bij Forum voor Democratie en PVV. Dat helpt ons niet verder. Wij zijn bereid om uit onze comfortzone te stappen en verantwoordelijkheid te dragen. Dat is niet makkelijk, maar wel heel hard nodig in het versplinterde politieke landschap.'

André Rieu

'Dat is André Rieu op het Vrijthof in Maastricht. Ik kom dolgraag in Limburg. Als wij er een weekend tussenuit gaan, weet Rianne wat mijn voorkeur heeft. André Rieu is ook weer zo'n ambassadeur van de provincie die z'n vleugels internationaal uitspreidt. Hij speelt eerste viool, maar als onderdeel van een team. Dat herken ik. Het gaat om de gezamenlijkheid en de interactie met het publiek. Het is een van mijn mooiste ervaringen dat wij ons werk doen met een echt team. In Den Haag en in afstemming met mensen in gemeenten en provincies. Daar geniet ik van.'

Wat is de overeenkomst tussen Gert-Jan Segers en André Rieu? 'Muziek brengt je naar je ziel, naar wat jou raakt. Muziek is in staat om onze diepste motieven naar boven te halen. Dat is voor vertegenwoordigers van de ChristenUnie heel belangrijk. Wat bezielt je? Voor wie doe je dit? Dat helpt je om koers te houden en om je te verantwoorden. Dat moeten we altijd blijven doen. Wij moeten geen kille bestuurders, geen beroepsbestuurders worden. Wij moeten mensen met een warm kloppend hart zijn, die aan politiek doen in navolging van Jezus en met het oog op de naaste.' +

www.maf.nl

Doneer €20,- brandstof
EN RED VANDAAG EEN LEVEN

Het ene moment is het MAF-vliegtuig een ambulance. Het volgende moment vol geladen met hulpmiddelen of Bijbels. Met uw donatie hebben we brandstof om mensen in afgelegen gebieden te bereiken.

IBAN: NL40 ABNA 0558 3458 08
Postbus 7 | 7390 AA Twello | info@maf.nl

BESTEL JOUW
gratis paas-cd

BESTEL GRATIS
(T.W.V. € 9,95)

DAAROM
Pasen

**HET PAASVERHAAL
VERTELD VANUIT
DE PSALMEN**

Deze cd brengt het bijzondere verhaal van Pasen dichtbij, met eeuwenoude woorden en bekende melodieën in een eigentijdse uitvoering. Om zelf van te genieten of om weg te geven.

BESTEL JE CD OP
WWW.DAAROMPASEN.NL

Diaconale werkvakanties
Het hele jaar door in de Achterhoek
een midweek de handen uit de mouwen voor dak- en thuisloze medemensen die even op adem komen

Gegarandeerd onvergetelijk, waardevol, verrijkend en verrassend.....
... boek nu via de mail of bel

Giften voor dit diaconale project zijn van harte welkom

Stichting Het Passion
Torenallee 6
6999 DD Hummelo
Triodos Bank NL11 TRIO 078.13.22.618

Tel. 0314 382 462
info@hetpassion.nl
www.hetpassion.nl

 viaa
Opleiden. Dat doen we voor jou.

 Zwolle

**Hogeschool met voltijd en deeltijd
opleidingen, masters en nascholing** viaa.nl

Lees Petrus gratis!

Het kwartaalmagazine **Petrus** vertelt hoe mensen in de kerk geloof, hoop en liefde vinden. In Petrus staan kleine en grote verhalen over mensen en lokale protestantse kerken in heel Nederland.

Voor een gratis abonnement: ga naar www.petrusmagazine.nl

Nederlandse wijn? Verrassend goed!

Het begon allemaal op de Apostelhoeve, een van de grootste wijndomeinen in Nederland. In 1970 keerden de wijnranken na eeuwen weer terug op de hellingen van de Louwberg in de buurt van Maastricht. Er worden inmiddels prachtige witte wijnen van klassieke druivenrassen gemaakt. Maar daar is het niet bij gebleven.

Kan er wijn gemaakt worden in ons koude kikkerland? Het is amper te geloven, maar toch is het waar. Steeds meer mensen kiezen bewust voor voedsel uit de buurt. Groente en fruit uit eigen tuin en eieren en kaas van de boer om de hoek. Waarom zou je dan ook geen wijn uit je eigen provincie drinken? Het kan bijna overal in Nederland.

Dat heeft niets te maken met de warme zomer van 2018. De Nederlandse wijnboeren timmeren al jarenlang aan de weg, maar door de

lange en droge zomer is er wel meer aandacht voor wijn van eigen bodem gekomen. De wijnproductie zal pakweg 20% groter zijn dan in eerdere jaren. Dat is goed nieuws voor iedereen die nu ook wel eens wil proeven hoe 'onze' wijn smaakt.

Limburg is koploper

Koen van der Plas is sommelier. Dat betekent dat hij de wijnen uitzoekt bij de gerechten die 'zijn' restaurant serveert. Koen werkt in toprestaurant Inter Scaldes in het Zeeuwse Krui-ningen. Hij doorkruiste alle provincies in zijn speurtocht naar goede wijnen. 'Als je ziet waar we nu staan, dan telt

een aantal wijnen al internationaal mee. Ik denk dat Nederland over een jaar of tien een serieuze speler is op het gebied van kwaliteitswijnen.' Dat heeft hem verrast.

'Er zijn dertig wijnen die ik zonder gêne kan schenken.' Limburg is de koploper, maar ook in andere provincies ontdekte hij bijzondere wijnen. 'Ik wist dat we wijnen gingen vinden die we niet zouden verwachten, maar dat in de blindproeverij de Brûswyn van De Frysling in Twijzel als beste uit de bus kwam, is een groot compliment. Het laat de potentie van Nederlandse wijn zien.'

FOTO: MAAIKE PETRI

Op de toekomst

Op de glooiende hellingen buiten het Gelderse wijndorp Groesbeek ligt de grootste biologische wijngaard van Nederland: Wijnhoeve De Colonjes. Het werk op de wijngaard wordt voor een deel gedaan door stichting 'Op de toekomst'. Dirk Vreugdenhil helpt hier mensen die psychische problemen hebben gehad bij hun terugkeer op de arbeidsmarkt.

FOTO: PETRA POSTEMA.

Koninklijke wijn

Koen is gecharmeerd van wijn van klassieke druivenrassen, zoals chardonnay en pinot gris. Die wordt vooral in het zuiden van Nederland gemaakt. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan in ons kille klimaat. De druiven zijn amper rijp als het nat en koud wordt. Dan kan de schimmel zomaar roet in het eten gooien. Toch wagen ze het erop. 'Het lijkt hier heel erg op de Bourgogne,' stelt Jules Nijst van Domein De Wijngaardsberg in Ulestraten. Hij was de eerste die chardonnay produceerde. 'Ik wist dat het moeilijk zou worden, maar ik wilde die stokken hier hebben staan.'

Van de klassieke druivenrassen gedijen de witte druiven het best in Nederland. Dat is ook het Koninklijk Huis opgevallen. 'Mijn riesling is geschonken tijdens het huwelijk van koning Willem-Alexander en koningin Máxima,' vertelt Math Bollen van Hoeve Nekum in Maastricht trots. 'Dat konden we toen niet aan de grote klok hangen, maar volgens de cateraar was de riesling goed bevallen.'

Blind proeven

De klassieke rode wijn die in Nederland gemaakt wordt is de pinot noir. Harry Vorselen van Wijngoed Thorn maakt ook vooral witte wijnen, maar toch is de pinot noir zijn parade-

'Ik denk dat Nederland over een jaar of tien een serieuze speler is op het gebied van kwaliteitswijnen'

Wijnboeken

Drie boeken die nog veel meer vertellen over wijn van eigen bodem:

Wijn en spijs uit Nederland

Koen van der Plas, Etienne Verhoeff en Maaïke Petri

Sommelier Koen van der Plas vroeg zich af of Nederlandse wijn inmiddels volwassen genoeg is om gastronomisch in te zetten.

Wijn van eigen bodem

Mariëlla Beukers en Irene de Vette
Alles wat je altijd al wilde weten over Nederlandse wijn. Wat kun je ervan verwachten en waar kun je het kopen?

Wijn van Nederlandse bodem

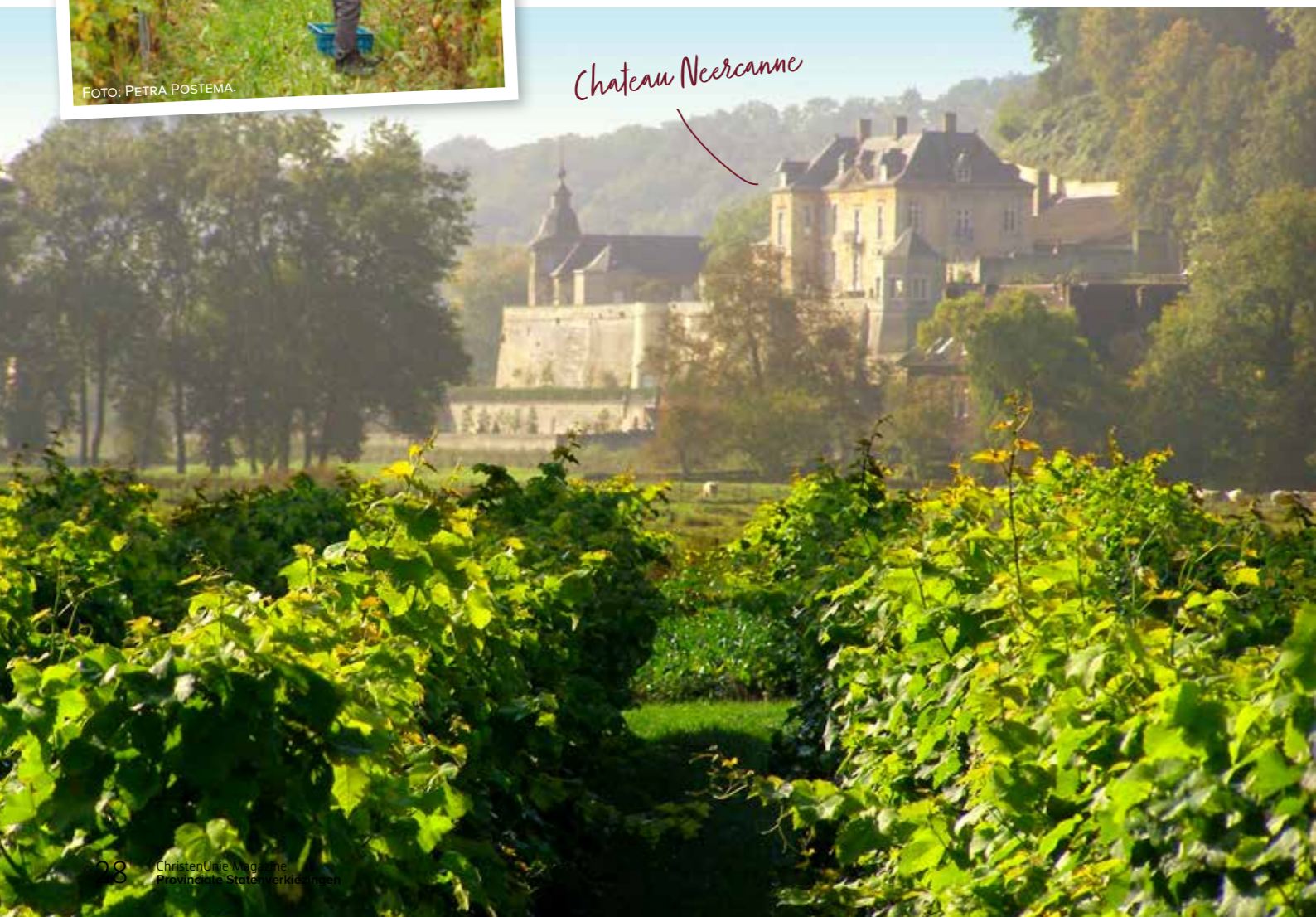
Stan Beurskens, Denise Maljers en Geert-Jan Vis

Hoe goed gaat het met onze wijn? Kunnen we de smaak van de bodem, de invloed van terroir in Nederlandse wijn proeven?

Le Coq Frisé

Chateau Neercanne

paardje. 'Het is een lastige druif, maar dat is juist de uitdaging.' De pinot noir vraagt veel aandacht en is schimmelgevoelig. Koen van der Plas presenteerde zijn collega's tijdens een blinde proeverij een pinot noir van Wijngoed Thorn. Ze hadden niet in de gaten dat het een Nederlandse wijn was.

De wijnen van klassieke druivenrassen verkopen goed, omdat de namen bekend zijn. Iedereen heeft wel eens een chardonnay gedronken. Maar hoe zit dat met johanniter, monarch of regent? Dat zijn nieuwe rassen die niemand kent. Onbekend maakt onbemind. Stan Beurskens, de Nederlandse 'wijnprofessor' en eigenaar van Wijngaard Sint Martinus vindt dat niet terecht. 'Er is geen verschil tussen

de 'klassieke' en 'nieuwe' rassen. Ik vind dat ik daarvoor op de bres moet springen.' De dornfelder kwam in 1972 op de markt en wordt tot de klassieke rassen gerekend, terwijl de johanniter uit 1975 dat niet is. Het gaat erom dat je goede wijn maakt, dat is het allerbelangrijkste.'

Er zijn in Nederland ongeveer 150 professionele wijnboeren. Samen produceren ze pakweg 1 miljoen flessen wijn. De KLM trakteert zijn passagiers onder andere op de wijn van De Kleine Schorre in Zeeland. Dat is veelzeggend. Er zijn ook in Nederland goede en slechte wijnmakers, maar steeds meer domeinen klimmen naar grote hoogten. +

Route des vins

Er is een heuse wijnroute langs de wijngaarden in Nederlands en Belgisch Limburg. De meeste wijngaarden zijn te bezoeken. De routekaart vermeldt ook terrassen waar Limburgse wijn geschonken wordt en restaurants waar geslaagde wijn- en spijscombinaties gepresenteerd worden. De Limburgse variant op de bekende Route des vins helpt je om de wereld van de Limburgse wijn te ontdekken. Meer informatie: www.routedesvins.nl

Carola Schouten

'Ik doe mijn werk met hart en ziel'

De grote deuren van de artiesteningang gaan omhoog. De auto van de minister rijdt voorzichtig naar binnen. Het is een drukke dag voor Carola Schouten. Ze is amper uitgestapt of wordt al meegenomen naar een donker plekje achter de coulissen. In de zaal wachten 1100 jonge boeren op een speech van hun minister. Ze heeft goed nieuws!

Agrifirm is een coöperatie van meer dan 10.000 Nederlandse veehouders en telers. In theater Orpheus in Apeldoorn belegt de organisatie in de eerste werkweek van januari de jaarlijkse jongerendag. 'We zijn blij dat de minister er is, want haar voorgangers lieten het nogal eens afweten vanwege het kerstreces.'

Carola Schouten moet nog even wachten. Dat is ook voor een minister spannend. 'Podiumvrees is een groot woord, maar ik moet me altijd wel even focussen. Ik probeer meestal even om een hoekje te kijken. Hoe ziet de zaal eruit? Meestal krijg ik een speech mee, maar deze keer wil ik het uit m'n hoofd doen. Ik wil de jonge boeren in de ogen kijken.'

'In mijn rol moet ik ook beslissingen nemen die boeren niet begrijpen. Dat hoort bij mijn ambt'

Carola vindt het maar niks om op een afstandje te staan: 'Ik kom tussen jullie in staan.'

Spannend

Carola Schouten kijkt met spanning uit naar de uitslag van de Provinciale Statenverkiezingen. 'Ik werk intensief samen met de provincies, bijvoorbeeld bij het behalen van natuurdoelen en de sanering van de varkenshouderij. Met wie mag ik na de verkiezingen samenwerken? Dat vind ik best een spannende vraag.'

'Buitenlandse delegaties willen graag met ons over landbouw praten'

van medewerkers naar een klein podium en spreekt hen toe. Het doet de mensen zichtbaar goed dat de minister hen een hart onder de riem steekt. Ze maakt een praatje met medewerkers en luistert mee met een paar telefoongesprekken met boeren. 'Dit is belangrijk voor mij. Ik wil horen wat hun ervaringen zijn. Beleid maak je niet vanuit een kamer in Den Haag. Daar moet je ervaringen vanuit de praktijk bij betrekken. Hoe pakt het uit? Dat moet je meenemen bij de nieuwe plannen die je ontwikkelt.'

Handelsgeest

Pakweg drie uur later stapt de minister in Rotterdam aan boord van een schip voor een ontmoeting met premier Shinzo Abe van Japan. 'Landbouw is een heel internationale portefeuille,' legt Carola uit. 'Nederland is goed in landbouw. Een klein land, dat veel produceert. Andere landen willen weten hoe wij dat doen.' Bij de ontmoeting in de Rotterdamse haven zijn ook minister-president Mark Rutte en minister Hugo de Jonge aanwezig. 'Het is een plenair gesprek, waarin verschillende onderwerpen aan de orde komen. Het gaat over klimaat en volksgezondheid, over digitalisering en landbouw. Ik zit in de buurt van de Japanse minister van landbouw.'

'Buitenlandse delegaties willen graag met ons over landbouw praten. Onlangs sprak ik de koning van Jordanië. Het lukt daar niet om voldoende voedsel te produceren voor de vluchtelingen die er zijn. Dat heeft alles te maken met het klimaat. Onze kennis van kassenbouw kan hen helpen. Het is voor ons heel vanzelfsprekend dat er voldoende voedsel is, maar in veel andere landen is dat beslist niet zo. Mooi dat wij daar met onze kennis en kunde en handelsgeest iets in kunnen betekenen.' [+](#)

Levenswerk

Dan kondigt dagvoorzitter Angeliqve Krüger de minister aan. Carola komt uit het duister van de coulissen tevoorschijn. De boeren verwelkomen haar met een warm applaus. De minister knippert even met haar ogen. Dan vertelt ze dat het kabinet 75 miljoen euro beschikbaar stelt voor een garantiefonds voor bedrijfsovernames door jonge boeren. 'Met die regeling moet het voor financiers aantrekkelijker worden om leningen te verstrekken aan jonge boeren die het bedrijf van hun ouders overnemen.'

Dat besluit komt niet uit de lucht vallen. 'Ik heb veel gesprekken gevoerd met jonge boeren die overwegen het bedrijf van hun ouders over te nemen. Dat was voor mij een eyeopener. Het heeft veel impact als je zegt dat je het anders gaat doen. 'Hebben wij het dan niet goed gedaan?' Het bedrijf van je ouders is hun levenswerk en het zit soms al generaties lang in de familie. Dat gaat veel verder dan zomaar een bedrijfs-overname. Het raakt ook de relatie met je ouders. Er komen allerlei sociaal-emotionele zaken om de hoek

kijken.' Daarom trekt de minister ook geld uit voor coaches om de jonge boeren te begeleiden.

Hart en ziel

Na haar speech gaat de minister op het podium met jonge boeren in gesprek over hun toekomst. Ze vindt het maar niks om op een afstandje te staan. 'Ik kom tussen jullie in staan.' Het is typerend voor haar. Carola Schouten staat bekend als een betrokken minister en ze geniet veel vertrouwen. 'Ik kan mijn werk niet anders doen dan met hart en ziel. Het is geen kunstje. Dat zou ik niet volhouden. Binnen de ChristenUnie halen wij niet allerlei capriolen uit om niet onder te sneeuwen, maar wij proberen elkaar wel scherp te houden. Doen we nog de goede dingen voor de mensen?'

Soms praat ze in de wij-vorm over de uitdagingen waar jonge boeren voor staan. 'Dat doe ik niet bewust. Ik ben weliswaar een boerendochter, maar gebruik dat zelf niet. In mijn rol moet ik ook beslissingen nemen die boeren niet begrijpen. Dat hoort bij mijn ambt. Ik

ga dat niet uit de weg, maar moeilijke keuzes blijven moeilijke keuzes. Ik ben niet van steen. Het komt erop aan dat je duidelijk motiveert waarom je dingen doet. Draai er niet omheen.'

Persoonlijke overtuiging

Na pakweg een uur stapt de minister weer in de auto. De volgende bestemming is de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in Assen. 'De melkproductie moet naar beneden. Daarom hebben we fosfaatrechten uitgegeven. Er zijn boeren die meer produceren dan op grond van de hun toegekende fosfaatrechten is toegestaan. Soms komen ze hierdoor in grote problemen. De mensen bij de RVO spreken hen. Dat zijn vaak heel emotionele gesprekken. Zij moeten daar elke dag mee dealen. Daar wil ik ze voor bedanken. Hoe anderen dat doen weet ik niet, maar dat is mijn persoonlijke overtuiging.'

De medewerkers van de RVO hebben pas een paar uur voor haar komst gehoord dat de minister komt. Het maakt nogal wat los. Carola loopt door een haag

Bestuursrecht op het doel af

De Goede Bestuursrecht helpt bedrijven, belangenorganisaties en particulieren bij alle mogelijke bestuursrechtelijke zaken. Advocaat mr. Jewan de Goede adviseert en procedeert over bijvoorbeeld omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen, subsidies of handhavingkwesties. Met een brede kijk op het bestuursrecht, verstand van zaken, en Groningse nuchterheid staat mr. Jewan de Goede zijn cliënten bij.

Mr. Jewan de Goede: 'Ik ben een commercieel advocaat en stel hoge eisen aan de verleende diensten. Het doel van de cliënt staat voorop en is bepalend voor de aanpak. Daarbij wil ik mijn cliënten pragmatisch bijstaan: zonder veel omhaal van woorden en centimeters dikke adviezen is de cliënt vaak goed geholpen. Of nu een bedrijf of particulier tegen een juridische kwestie aanloopt, ik sta naast ze om direct te ontzorgen en een duidelijke zicht te geven op de zaak. Daardoor kan de cliënt zich weer richten op wat echt belangrijk is.'

De Goede Bestuursrecht is landelijk actief, maar heeft een focus op de drie noordelijke provincies. In het oog springen recente procedures over de gaswinning, waarin hij als advocaat van de Groninger Bodem Beweging optreedt, en over de Zuidelijke Ringweg Groningen, waarin hij de belangen behartigde van omwonenden van de ringweg.

Mr. Jewan de Goede: 'Altijd is het belangrijk de juridische vraag goed te analyseren en te verkennen waar de gewenste uitkomst ligt. Dat kan

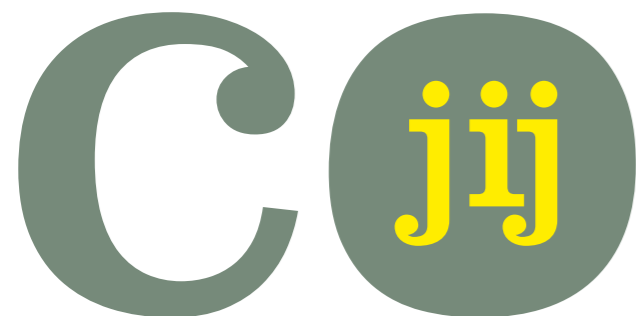
een schikking zijn met de eigenaar van een zonnepark waarmee hij omwonenden schadeloosstelt, of een snelle procedurele actie, waarmee bouwwerkzaamheden worden stilgelegd. Ook een scherp advies en overleg met betrokkenen waardoor een vastgelopen vergunningtraject wordt vlotgetrokken, geeft mij veel voldoening.'

Bij De Goede Bestuursrecht staat altijd iemand voor u klaar om beschikbaar te zijn op momenten dat het u past. Niet gebonden aan strikte

kantoortijden, kunt u ook 's avonds afspreken of zo nodig in het weekend. Soms kan uw zaak immers niet langer wachten.

Kijk voor meer informatie op:
www.degoedebestuursrecht.nl

DeGoede
bestuursrecht • advocaat

Jij & Co: sterk in samenleven!

Stichting Jij & Co organiseert netwerken voor en met burgers die ondersteuning nodig hebben.

Meer weten over Jij & Co, heb je een projectidee of wil je ondersteunen?

Bel of mail mij:
Marleen Oostland
(06) 50 58 47 29
info@jijen.co
www.jijen.co

Het Anker
wonen & dagbesteding

Het Anker biedt ondersteuning op basis van de wensen en behoeften van de bewoners en deelnemers

Gezelligheid, geborgenheid, structuur, geloof en veiligheid

Hoofdweg 127 – 9681AC – Midwolda – 0597-551814

www.hetankermidwolda.nl

'Het verhaal dat de EO vertelt, is nog steeds relevant'

Rachel Rosier
#ikbenEOLid

Samen vertellen we het verhaal

Actie: word nu lid voor 10,- per jaar*

*In het kader van de ledentelling in 2019 bieden we tijdelijk het actielidmaatschap van 10,- aan.

eo.nl/wordlid

REDEN **2.**

“Op de EH heb ik tools in handen gekregen om mijn geloof uit te dragen naar anderen.”

Redenen genoeg, doe het EH-Basisjaar!

Oud-student
Benjamin Meindersma
Kandidaat ChristenUnie Groningen

**GETUIGE
ZIJN**

CHECK EH.NL

Koen van der Plas daagde chef Sidney Schutte van Librije's Zusje in Amsterdam uit om een topgerecht te maken bij de Linge Rood van het Betuws Wijn domein. Hier is het recept. Nederlander kan het niet. Producten uit de provincie. Durf je het aan om de uitdaging op te pakken?

*Recept
Wijn en spijs*

Voor 4 personen

Melkkoe

800 gr ribstuk melkkoe,
goed met vet gemarmerd
zoutvlokken

Merg

100 gr rundermerg
zout

Knolselderij

1 knolselderij

Kruidenzwam

100 gr minikruidenzwam
ansjovisolie

Uitjes met ansjoviscrème

150 gr mayonaise
25 gr gezouten ansjovis
25 gr yoghurt
zwarte peper, gemalen
50 gr cocktailuitjes (in zuur)

Garnering

200 ml runderjus (sterk)

Bereidingswijze

Merg | Spoel de merg goed schoon met koud water of tot ie blank wegtrekt. Zout het licht en zet het een avondje weg. Vervolgens de merg zacht opwarmen en in plakken van 4 mm snijden met de mandoline. Lauwwarm serveren.

Kruidenzwam | Snijd de kruidenzwam met een mandoline in dunne plakjes van 2 mm. Leg ze in olie van de ansjovis.

Knolselderij | Rooster de knolselderij op de Green Egg tot deze helemaal gaar is. Pel de knolselderij en snijd in stukken van 3 x 5 cm.

Ansjoviscrème | Voeg de mayonaise, yoghurt en ansjovis samen in een kom. Draai er crème van met een mixer. Wrijf de crème door een fijne zeef en maak af met zwarte peper. Vul de cocktailuitjes met de ansjoviscrème.

Melkkoe | Bak het ribstuk medium rare en laat het vlees rusten. Trancheer het vlees en bestrooi met zoutvlokken. Serveer een beetje rundvleesjus bij het gerecht.

Tips

De rode cuvée van het Betuws Wijn domein geeft Sidney Schutte als suggestie bij dit ribstuk van de melkkoe.

Steek het merg uit met een steker, zodat alle plakjes dezelfde vorm hebben.

Maak net als op de foto een mooie compositie van de garnituren, merg, knolselderij, cocktailuitjes en kruidenzwam.

Met dank aan: Wijn & Spijs uit Nederland, Koen van der Plas

Een bezoek
aan Maxima,
de modezaak
zonder kassa.

'Een sollicitatiegesprek is altijd formeel'

'Mannen zijn wat makkelijker,' bekennt winkelmanager Ria Sybesma. 'Ze zijn snel klaar met passen.' Gerrit Jan Steenbergen moet erom lachen. 'Dat is herkenbaar.'

Hij heeft een zomerkostuum meegenomen. 'Dat ziet er mooi uit.' Tweede Kamerlid Stieneke van der Graaf van der Graaf haalt een papieren verpakking tevoorschijn. 'Ik heb een jurk voor jullie.' Ria pakt hem uit. 'Dat is een mooie kleur.' Stieneke glimlacht: 'Blauw is mijn lievelingskleur. Is het geschikt?' Ria knikt. 'Een mooi kokerjurkje, daar kunnen we vast en zeker iemand blij mee maken.'

7000 mensen

Gerrit Jan Steenbergen en Stieneke van der Graaf brengen een bezoekje aan Maxima, de modezaak zonder kassa. Elk jaar komen er 1400 mensen naar de winkel in Hoogezand-Sappemeer voor een set nieuwe kleding. Stieneke is verbaasd: 'Zoveel mensen?' Opgeteld komen er in de 6 winkels van Kledingbank Maxima in heel de provincie Groningen zelfs 7000 mensen. 'We hebben een zomer- en wintercollectie,' vertelt Henk Slagter, voorzitter van de kledingbank. 'In het voorjaar en het najaar mogen de mensen 15 verschillende kledingstukken uitkiezen.' Iedereen die niet meer ontvangt dan 115% van het minimumloon is welkom. 'Dat controleren de instanties die de mensen doorverwijzen.'

De ChristenUnie heeft zich in de Provinciale Staten sterk gemaakt voor structurele steun aan de Maxima's. 'Groningen is een van de laatste provincies die zich nog bezighoudt met sociaal beleid,' verduidelijkt Stieneke. 'Dat is eigenlijk een taak van de gemeenten en de landelijke overheid,

maar aanvullend daarop kunnen wij helpen de sociale uitdagingen in onze provincie op te pakken.'

Dress for Success

'Het ziet er anders uit dan de vorige keer toen ik hier was,' merkt Stieneke op. 'Het is mooi geworden.' Henk wordt blij van zo'n opmerking. Hij neemt de bezoekers mee 'zijn' winkel in. 'Het is wat rustiger geworden.' Hij wijst naar de muur. 'Die pilaren hebben we een kleurtje gegeven.' De nieuwe vloer is het meest bepalend voor de nieuwe look. 'Er is tot hier laminaat gelegd.'

Sinds 2017 biedt de winkel onderdak aan Dress for Success. 'Er zijn op dit moment 9 winkels met deze formule in Nederland,' vertelt Ria. 'Het is een internationale organisatie met 150 winkels in 24 landen. Het hoofdkantoor zit in New York.' Dress for Success is bedoeld voor mensen die een uitkering ontvangen en gaan solliciteren. 'Ze worden naar ons doorverwezen door een werkcoach van de gemeente.' In de winkel krijgen ze advies en een complete set kleding.

Meer dameskleding

Dress for Success is een winkel in de winkel. Ria toont Gerrit Jan en Stieneke haar eigen ruimte in het pand. Er is een pashokje en een grote kast met dames- en herenkleding. Gerrit Jan kijkt verbaasd om zich heen. 'Net zoveel dames- als herenkleding?' Ria begint te lachen en opent een andere kast. 'Hier hebben we stiekem ook nog wat dameskleding opgehangen.' De kleding is afkomstig

van particulieren en bedrijven. 'Een poosje geleden hebben we nog kleding gekregen van een bank en een modezaak. In de bank hadden ze een oproep gedaan: 'Heb je nog kleding voor Dress for Success?' De manager is het zelf komen brengen.'

'In ons advies houden we natuurlijk rekening met de functie waar mensen naar solliciteren,' zegt Ria. 'Een sollicitatiegesprek is altijd formeel. Ook als het een functie is voor de bouw, moet je toch netjes gekleed gaan.' Stieneke wil graag weten hoeveel mensen Dress for Success kan helpen. 'In 2018 hebben we 35 mensen geadviseerd en gekleed.' Gaandeweg het jaar kwamen er meer mensen. 'Er zit een flinke groei in,' benadrukt Henk. 'Zo helpen we mensen van minima naar maxima.'

Appeltjes van Oranje

In mei reikt Koningin Máxima de Appeltjes van Oranje uit. Een van de drie prijzen zou zomaar naar Kledingbank Maxima en Dress for Success kunnen gaan. De modezaak zonder kassa zorgt ervoor dat mensen weer mee kunnen doen in de samenleving en is genomineerd. Daar is Henk Slagter trots op. 'Het gaat dit jaar vooral om de vraag hoe wij vrijwilligers mobiliseren en enthousiast houden.' Stieneke van der Graaf is er blij mee. In de Provinciale Staten heeft zij zich sterk gemaakt voor steun aan Maxima: 'Het zou heel leuk zijn als jullie een Appeltje van Oranje krijgen van onze koningin.'

‘Zonder het waterschap belanden we in de middeleeuwen’

Tjip Douwstra weet heel veel van het Stoomgemaal Winschoten, maar de koffiemelk kan hij niet vinden. ‘Er moeten van die cups zijn, maar ze zijn wel heel goed verstopt.’ Het ene na het andere kastje gaat open, maar helaas. Klaas Wierenga moet het zonder melk in de koffie doen.

‘Wij beschermen het land tegen de zee, maar houden het waterpeil binnendijks ook op orde’

De twee heren maken deel uit van het bestuur van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. Vandaag treffen ze elkaar bij het enige vijzelstoomgemaal ter wereld. Stoomgemaal Winschoten is een van de 9 stoomgemalen die er nog zijn in Nederland. ‘Dit is historisch erfgoed,’ onderstreept Tjip. ‘Daar moeten we zuinig op zijn.’

Cultureel erfgoed

‘Hier zijn we in het bezoekerscentrum,’ zegt Tjip. ‘Dit is de plek waar we groepen ontvangen. Er komen regelmatig scholen naar het gemaal, omdat die in het kader van een lessenkastje van de gemeente twee of drie keer per jaar een cultureel erfgoed moeten bezoeken.’ Maar er komen niet alleen nieuwsgierige leerlingen naar het gemaal. ‘In het stoomgemaal zelf komen mensen overal vandaan. Vooral Engelsen. Die zijn gek van stoomgemalen. Ze komen voor Run Winschoten en dan komen ze ook bij ons langs.’

‘Het gemaal en de poldermolens in het gebied zijn niet meer van de waterschappen,’ legt Tjip uit. ‘Ze worden wel gesubsidieerd door waterschappen, maar ze zijn allemaal in stichtingen ondergebracht.’ Hij vindt het belangrijk dat mensen de geschiedenis kunnen beleven. ‘Dit gemaal is van 1895.’

Mensen kunnen de geschiedenis van de strijd tegen het water hier als het ware voelen en ruiken. Hier zitten we onder de zeespiegel. Het werk van de waterschappen is broodnodig.

Medicijnresten

Klaas Wierenga nipt van de koffie. ‘Het is opvallend dat mensen pas in de smiezen krijgen wat de waterschappen doen als het in hun directe omgeving te droog is of te nat.’ Dat verbaast ook Tjip. ‘Nederland is een waterland, maar mensen realiseren zich niet wat dat betekent.’ De waterschappen zijn dag in dag uit bezig met het waterpeil. ‘Wij beschermen het land tegen de zee, maar houden het waterpeil binnendijks ook op orde,’ legt Klaas uit.

De koffie is op en de mannen lopen naar buiten. Klaas wil graag in het oude gemaal kijken. ‘Wij zorgen er ook voor dat de kwaliteit van het water goed is, bijvoorbeeld door het rioolwater te zuiveren.’ Tjip noemt een voorbeeld. ‘Door de aardappelmeelfabrieken stond er hier veel schuim op het water. Er leefde niks meer. Dat gaat nu gelukkig stukken beter. We hebben nog last wel last van gewasbeschermingsmiddelen en medicijnresten, maar daar werken we ook aan.’

Verhuizen?

Het oude stoomgemaal is een belevenis. ‘Als ik hier rondloop, zou ik meteen

Waterschap

Een waterschap is een regionaal overheidsorgaan dat verantwoordelijk is voor de waterhuishouding in een gebied. Sommige waterschappen noemen zich vanwege de geschiedenis hoogheemraadschap. Het algemeen bestuur van een waterschap wordt tijdens de waterschapsverkiezingen gekozen voor een periode van vier jaar. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door een dijkgraaf en zijn portefeuillehouders. Bij een hoogheemraadschap worden zij heemraad genoemd.

willen verhuizen,’ zegt Klaas. ‘Dan moet je waarschijnlijk in je eentje verkassen,’ lacht Tjip. ‘Ik weet het wel zeker.’ De oude technieken in het gemaal maken de mannen enthousiast. ‘Er komen hier ook wel leerlingen van technische opleidingen,’ vertelt Tjip. ‘Die beleven de dag van hun leven.’

Op de dag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten kiezen de Groningers ook nieuwe waterschappers. ‘Zonder het waterschap loopt Nederland onder water. Dan slibben de watergangen dicht en komt het water hoger en hoger. Als we de dijken niet op orde hebben, belanden we weer in de middeleeuwen en moeten we op terpen gaan wonen.’ Een belangrijk deel van het werk doet het waterschap samen met de provincie en natuurorganisaties. Klaas: ‘De provincie bepaalt welke functie een gebied heeft. Is het om te wonen? Om te boeren? Of is het natuur? Het is belangrijk dat die functie aansluit bij de kenmerken van een gebied. Ik vind het mooi om in het prachtige Groningen met die dingen bezig te zijn en het land leefbaar te houden voor mens en dier.’

Provinciale Staten moeten worden afgeschaft

MEE EENS?

Bekijk het eens van de andere krant.

‘De provincie kan veel doen voor de zorg’

‘Als medisch specialist vind ik het belangrijk dat we voor iedere patiënt in de provincie goede zorg kunnen leveren. Dichtbij waar het kan, verder weg waar het moet,’ dat zegt Jos Barth. Hij is patholoog in Groningen.

‘Niet iedere patiënt hoeft voor elk probleem naar het ziekenhuis. Er wordt bijvoorbeeld geëxperimenteerd met consulten via videobellen en er zijn initiatieven om specialistische zorg te combineren met huisartsenzorg. Deze werkwijzen leveren niet alleen voordeel op voor de patiënt, maar dragen ook bij aan de beheersing van de zorgkosten. Dat is hard nodig om de zorg betaalbaar te houden. Het vraagt veel creativiteit om deze nieuwe werkwijzen op een goede manier toe te passen.’

‘De provincie kan veel doen voor de zorg, zoals een belangrijke bijdrage leveren aan een soepele overgang naar deze nieuwe werkwijzen in de medisch-specialistische zorg. Veelbelovende initiatieven verdienen de ondersteuning van de provincie. De provincie kan helpen bij het doorlopen van procedures en eventueel middelen ter beschikking stellen om goede initiatieven een succes te laten worden.’

Ontdek het verschil in het vernieuwde RD
Nu twee weken gratis

Ga naar rd.nl/cu

RD
Reformatorisch
Daablad

‘Je moet het gewoon doen!’

Er staat een klein afvalbakje op tafel. Henk Alsema pakt het op. ‘Dit is een prachtig voorbeeld van circulaire economie.’ Hij draait het grijze bakje langzaam rond, alsof hij wil zeggen: ‘Kijk er maar eens goed naar.’

Wat is circulaire economie? Henk denkt even na. ‘Vóórdat je iets gaat maken, zorg je ervoor dat het niet alleen recyclebaar is, maar ook een waardevol tweede leven krijgt. Honderd jaar geleden woonden we met 1,5 miljard mensen op de wereld en nu met 7 miljard. In 2050 zijn we waarschijnlijk met 10 miljard mensen. Die willen allemaal eten en drinken, wonen en werken. Daarvoor gaan we grondstoffen tekortkomen!’

Niets verspillen

De ondernemer uit Leek is een gedreven man. ‘We hebben op dit moment al 1,7 aarde nodig voor genoeg grondstoffen. Je snapt wel dat we in een heel nare situatie komen als we de aarde steeds verder uitputten.’

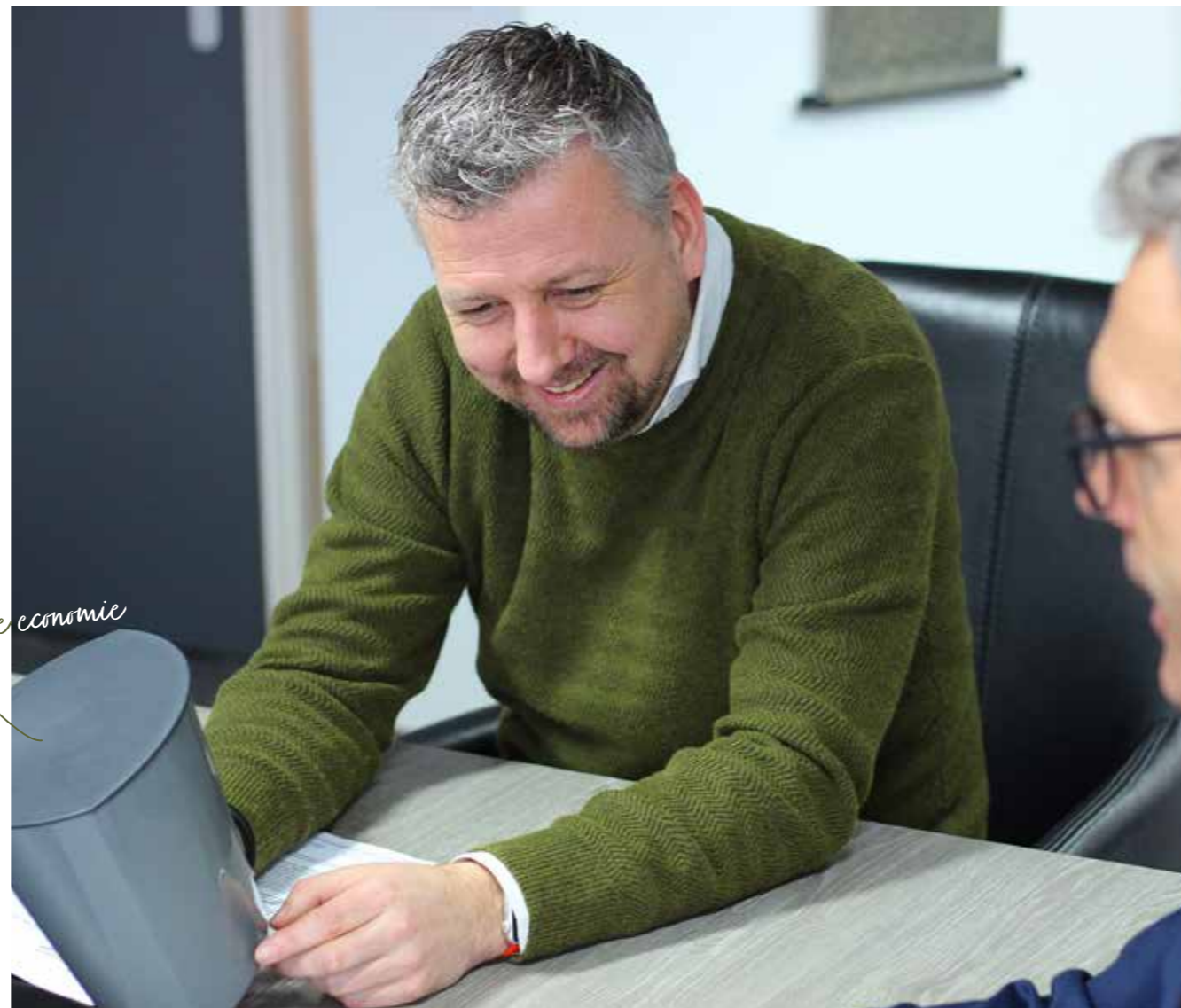
De welvaart in China en India gaat naar hetzelfde niveau als dat van ons en dan hebben we 3 tot 4 aardbollen nodig. En de grondstoffen die we hier nodig hebben, worden daar dan opgeslurpt.’

Aan de overkant van de tafel zit Rinze van der Born. Hij zit in de Provinciale Staten van Groningen. Henk kijkt hem aan: ‘Ik geloof in God, maar ik geloof niet dat Hij ons dan ook 3 of 4 aardbollen geeft. Het gaat er niet om dat we elkaar angst aanpraten, maar we moeten echt verstandiger met grondstoffen en duurzamer met de wereld omgaan. Niets meer verspillen. Als we dat niet doen, staan we straks sip te kijken.’ Rinze knikt.

Bewustwording

‘Als onze wasmachine nu kapot is, gooien we hem weg. We zouden ook

Circulaire economie

was-uren kunnen inkopen bij de fabriek, die een machine bij ons thuis neerzet en die repareert als hij kapot is.’ Bezit maakt plaats voor gebruik. ‘De inwoners van onze provincie moeten zich ervan bewust zijn dat het bij onszelf begint. Zorg ervoor dat je cirkeltje gesloten blijft.’

Een bewustwordingscampagne? ‘Ja, laten we daar maar mee beginnen. Stap 2 is dat we een pot geld beschikbaar stellen voor initiatieven op het terrein van circulaire economie. Als het een succesvol project is, willen we

‘De inwoners van onze provincie moeten zich ervan bewust zijn dat het bij onszelf begint’

het geld wel terugzien, zodat we het opnieuw kunnen investeren in een volgend project.’ Hij knipoogt: ‘Ook dat is circulaire economie.’ En: ‘Waarom maken we niet een verkiezing van het meest circulaire bedrijf van Groningen?’

Mensen houden van lijstjes en prijsjes en het stimuleert om goede voorbeelden na te volgen.’

Een hoop kabaal

Henk Alsema: ‘In de regio wilden we de GFT-inzameling stimuleren. Dat begint op het aanrecht. Daarvoor hebben we dit afvalbakje gemaakt. Het lijkt een ordinair afvalbakje, maar het is gemaakt van saladebakjes en boterkuipjes. Er zijn 130.000 stuks van uitgedeeld en het gaat beter met de GFT-inzameling.’ Op een vergelijkbare manier maakt vanAfval ook straatmeubilair.

Praten over duurzaamheid kan iets toberigs hebben en associaties met geitenwollensokken oproepen. Henk Alsema wil daarvan af. Daarom sponsort hij het multimediaal theaterprogramma van Reinier van den Berg en Jürgen Rayman: ‘Wubbo’s last words: Save the Earth.’ Op 12 januari 2019 was het programma in Martini Plaza: ‘Het is heel belangrijk dat mensen met een goed gevoel naar huis gaan. Daar is ook reden toe, want er gebeurt veel en het is nog niet te laat.’ De specialist in afvalverwerking en circulaire economie wil gemeenten met zijn bedrijf vanAfval een stap verder helpen. ‘Iedereen praat over duurzaam beleid, maar we moeten naar een duurzame praktijk.’

In het kantoor van Alsema proberen de twee gesprekspartners het straatmeubilair uit.

Rinze: ‘Gisteren zat ik op het provinciehuis. Buiten hoorde ik een hoop kabaal. Er liepen allemaal tieners over straat: ‘CO2 nee, CO2 nee.’ Het was de Groningse variant van de demonstratie in Den Haag. Het signaal is duidelijk. Er moet iets gebeuren. Daar kun je als politiek van alles van vinden, maar je moet het gewoon gaan doen! En de provincie moet de aanjager zijn!’

‘Ik moet soms de hele reis staan in de bus’

De provincie Groningen telt:

Dagelijks maken tienduizenden Groningers daarvan gebruik om te reizen naar werk, school of studie. Wie zijn deze reizigers, hoe reizen zij en wat kan de provincie doen om hun reis plezieriger te maken?

Wifi in de trein

Peter Bilder (20)

reist vijf dagen per week met de trein vanuit Appingedam naar Groningen waar hij bouwkunde studeert aan het Alfa-college aan de Admiraal de Ruyterlaan. ‘Ik ben ongeveer een uur onderweg van deur tot deur. Dat vind ik een prima reisduur. Vanaf het station in Groningen pak ik de bus naar de Verzetsstrijderslaan en dan moet ik nog even lopen. Vroeger stopte de bus dicht bij school maar die lijn is helaas opgeheven.’

Peter reist vaak samen met Rick, die ook uit Appingedam komt en dezelfde opleiding volgt.

‘Heel soms pakken we als we sneller willen zijn de auto en voor de afwisseling pak ik ook wel eens de bus. Het nadeel van de trein is dat die geregeld wat te laat is of last heeft van storingen. De reis zou aangenamer zijn als het warmer zou zijn in de trein en de wifi het goed deed. Die doet het negen van de tien keer niet. Maar mooi aan de reis vind ik dat ik lekker kan zitten, door het platteland rijd en gewoon kan genieten van de natuur en de mensen.’

File

Esther Heemstra (32)

woont samen met haar man Reinier en dochters Fleur en Suus van 5 en 2 jaar oud in Zuidhorn. Ze werkt als vastgoedadviseur bedrijfshuisvesting bij Lamberink Makelaars & Adviseurs. ‘Ik reis voor mijn werk drie of vier dagen met de auto naar Groningen of Assen. Omdat ik ook afspraken heb buiten kantoor is het niet handig om met het openbaar vervoer te gaan.’

Het vervelendste aan de reis met de auto naar haar werk vindt Esther de files. ‘Zodra het slecht weer is – zelfs al bij een beetje regen – weet je dat je file hebt. Bij de Friesestraatweg en het Julianaplein is het ’s ochtends erg druk. Als ik in Groningen moet zijn rijd ik via MartiniPlaza. Daar is het nu erg druk door de wegwerkzaamheden bij Groningen-Zuid. Met name op dinsdag en donderdag staat alles vast! Maar verder is de reisduur prima. Ik stel mij erop in. Heerlijk met de radio en kachel aan!’ Rijden over de Friesestraatweg terwijl de zon opkomt na een nacht vorst is wat Esther mooi vindt aan haar reis. ‘Maar het zou nog aangenamer zijn als hier in de spits geen tractoren meer mogen rijden!’

Staan in de bus

Jelmer van der Veen (23)

studeert HBO Vastgoed en Makelaardij en werkt in een cafetaria in Groningen. Daarvoor reist hij vanuit zijn woonplaats Stadskanaal vier tot vijf keer per week naar Groningen. Dat deed hij altijd met de bus, maar een jaar geleden heeft hij een auto gekocht. ‘De reis met de bus tussen Stadskanaal en Groningen is erg lang. Vooral als ik ’s avonds tussen elf en twaalf uur klaar ben met werken, is de reistijd met de bus soms bijna twee uur. Nu met de auto doe ik er 35 minuten over.’

Volgens Jelmer kan er naast de lange reistijd veel gedaan worden om de reis tussen Groningen en Stadskanaal met het openbaar vervoer te verbeteren. ‘In de bus naar Zernike zitten vaak zo veel studenten dat je de hele reis moet staan als je niet als een van de eersten bent ingestapt. Een treinverbinding naar Stadskanaal zou een grote verbetering zijn. Dan kun je sneller en comfortabeler reizen en het is ook nog eens beter voor het milieu.’ Wat Jelmer wel leuk vond aan de busreis, waren de leuke gesprekken met andere reizigers. ‘Je raakt – vooral ’s avonds laat – in gesprek met mensen die je normaal niet snel zou spreken.’

‘Persoonlijk contact typeert ons familiebedrijf’

Bleyenberg Deurservice is niet zomaar een bedrijf. ‘Het is een familiebedrijf,’ zegt directeur Hendrik Willem Alssema. ‘Nee, ik heb geen bloedbanden met de oprichter.’ Dat het een familiebedrijf is, zegt iets over de cultuur. Dat merken de medewerkers en de klanten.

Het bedrijf heeft al een lange geschiedenis. Vorig jaar werd het 40-jarig bestaan gevierd. Het is opgericht door Huib Bleyenberg, die het in 2006 verkocht. Drie jaar later nam Hendrik Willem het over. Hij dacht: ‘Dit bedrijf is voor mij gemaakt of ik ben ervoor geboren.’ De zaken liepen vanaf de eerste dag als een trein, ondanks de economische tegenwind. Met eerlijk en hard werken en persoonlijk contact kon het bedrijf steeds meer klanten van dienst zijn. ‘Ik ben het type ‘meewerkend voorman’ en ben er vol voor gegaan.’

Thuisfront

Wat merk je ervan dat Bleyenberg Deurservice een familiebedrijf is? ‘Het bedrijf heeft geen aandeelhouders. Bij ons gaat het er heel goedmoedelijk aan toe.’ Hendrik Willem vindt het belangrijk dat werk en privé bij de medewerkers goed in balans zijn. ‘De ene

keer moet je op het werk opvangen wat er thuis niet lekker loopt en de andere keer moet je thuis opvangen wat er op het werk beter kan.’ Een medewerker die vanwege bijzondere omstandigheden extra verlof nodig heeft, kan rekenen op een welwillende werkgever: ‘Dan kijken we niet naar de regels, maar naar wat er nodig is. Hij levert iets in en ik lever iets in. Daar komen we altijd uit. Een goed thuisfront is belangrijk.’

Eerlijkheid

De persoonlijke omgang met elkaar typeert het bedrijf. ‘In 2009 hadden we 12 medewerkers. Nu hebben we er 30. Ik vind het jammer dat het mij niet meer lukt om elke week met iedereen een praatje te maken. Dat mis ik wel.’ Aan die persoonlijke noot merken ook de klanten dat Bleyenberg Deurservice een familiebedrijf is. ‘Wij investeren in het contact met onze klanten, bijvoor-

beeld door een monteur te koppelen aan een klant. Dan krijg je niet elke keer een onbekende over de vloer. Dat wordt enorm gewaardeerd. Het is plezierig zaken doen als je elkaar kent.’ Hendrik Willem heeft eerlijkheid hoog in het vaandel staan. ‘Waar gewerkt wordt vallen spaanders. Ook bij ons. Daar draaien we niet omheen. Een fout geven we toe. Dan kun je een streep zetten en je inzetten om de fout te herstellen.’

Duurzaam

In het contact met de klant stelt Bleyenberg Deurservice zich op als een partner. ‘Het gaat erom dat we allebei een boterham kunnen verdienen. Daar moeten we elkaar bij helpen. Dat betekent dat we maatwerk leveren. Vandaag gun ik jou iets en morgen gun jij mij iets. Zo bouwen we aan duurzame relaties met onze klanten.’

Al 40 jaar ervaring met...

garage**deuren** openslaande**deuren** sectionaal**deuren**
kantel**deuren** rol**deuren** overhead**deuren** vouw**deuren**
brand**deuren** snelrol**deuren** draai**deuren**
schuif**deuren** snelsluit**deuren** sprint**deuren**
schuur**deuren** koel**deuren** brandschuif**deuren**
parkeergarage**deuren** tochtwerende**deuren** loop**deuren**

...deuren dus.

En ook met: schuifdeur- en draaideurautomaten, automatische deuropeners, brandschermen, brandwerende rolluiken, dockshelters, aandrijvingen van hekken en poorten en bedieningsystemen.

levering & montage • service & onderhoud • maatwerk • 24/7 services
met de voordelen van ‘altijd dichtbij’.

Stettinweg 14, 9723 HD Groningen | T (050) - 302 21 69

www.bleyenberg.nl

‘Stroom voor 10 huishoudens’

‘Ik laat kinderen zien waar de melk vandaan komt,’ vertelt boerin Marjan Groendijk. ‘Elke week komen er wel een paar schoolklassen langs.’ Buiten staat een groot bord in de tuin: ‘Beleef de koe - Educatieboerderij’.

Het is zaterdagmorgen. De educatieboerderij is ook een ‘gewoon’ melkveebedrijf. Het werk gaat door. Zoon Tjarko is net klaar met het voeren van de koeien als Fredric Geijtenbeek aanschuift aan de keukentafel. ‘Ik ben hier eerder geweest,’ zegt Fredric. ‘Hier op de boerderij zie ik een mooi voorbeeld van energie opwekken in je eigen omgeving.’

Zwarte kolen

Seerp Groendijk stapt ook de keuken binnen. Marjan deelt koffie en ontbijtkoek uit. De drie ‘Groendijkjes’ runnen met elkaar een biologisch melkveebedrijf. ‘Wij vinden het belangrijk om op een duurzame manier om te gaan met de natuur en de schepping.’ Als Fredric door het keukenraam naar buiten kijkt, ziet hij achter de boerderij twee windmolens staan. ‘In Groningen wordt energie opgewekt voor maar liefst 5 miljoen huishoudens. Dat is voor 70 procent rommel: vooral kolen, die overal vandaan komen. Dat spul pak je van de grond en je handen worden er helemaal zwart van.’

Record wind-energie

Op de dag dat Fredric op de boerderij van de familie Groendijk was, produceerde Nederland meer wind-elektriciteit dan ooit. Het was gemiddeld meer dan 4000 Megawatt. Dat is goed voor 28% van de totale elektriciteitsvraag.

De windmolens zoals die in de ‘achtertuin’ van de familie Groendijk staan, schieten overal in de provincie als paddenstoelen uit de grond. ‘Er staan er nu pakweg 200.’ Ze zijn ontwikkeld door 4 studenten. Hun bedrijf heet Enschede aan Zee, kortweg EAZ. Het staat in Hoogezand en er werken nu al 30 mensen. ‘Die molens zijn echt een product van de regio. Ze worden hier gebouwd en de wieken zijn gemaakt van Larixhout uit Drenthe.’ Tjarko legt lachend uit waarom het bedrijf EAZ heet: ‘Die 4 studenten zijn fanatieke surfers, maar in Enschede en omstreken missen ze de hoge golven.’

Energievraagstuk

‘Die windmolens passen hier prima,’ vindt Fredric. ‘Groningers kunnen ze zelf laten neerzetten.’ Tjarko en zijn ouders zijn tevreden gebruikers. ‘Het zijn onze eigen molens. In pakweg 8 jaar hebben we de investering terugverdiend. In tegenstelling tot zonnepanelen doen deze molens ook ’s nachts en in de regen hun werk. Ze staan er nu sinds afgelopen zomer en we hebben 41.000 kWh opgewekt. In de zomer waaide het bijna niet. Dat begon pas weer in oktober. Dit is een goeie dag.’

Fredric wil nog wel meer van dit soort molens in het landschap zien. ‘De masthoogte is 15 meter. Dat is een mooi formaat. De molens passen prima in het landschap.’ Hij realiseert zich dat ze het energievraagstuk niet gaan oplossen. ‘Deze molens kunnen 10 huishoudens van stroom voorzien. Op dit moment mogen ze alleen geplaatst worden bij agrarische bedrijven, maar als het aan de ChristenUnie ligt mogen er meer mogelijkheden komen. Het mooie is dat mensen zelf een stap kunnen zetten en hun eigen energie kunnen opwekken.’

Schepping

‘Ik vind het leuk dat we hier op een biologische boerderij zitten,’ benadrukt Fredric. ‘Het zegt iets over hoe jullie in het bedrijf om willen gaan met de schepping.’ Tjarko knikt: ‘De keuze voor biologisch boeren en voor windmolens verdient je niet meteen terug, maar uiteindelijk word je er niet minder van.’ De familie Groendijk is in 2016 biologisch gaan produceren. ‘We hebben 2 jaar in de omschakeling gezeten. Dat betekent dat je dan wel biologisch boert, maar nog steeds de reguliere prijs krijgt. Dan heb je wel de kosten, maar niet de opbrengst.’

‘Het is niet alleen een keuze voor de boer, maar ook voor de consument,’ vindt Marjan. ‘Als je de mensen in de stad vraagt hoe een boer moet boeren, dan zegt iedereen: ‘Doe maar biologisch.’ Maar als je dan vraagt of ze in de winkel ook biologische producten kopen, maken ze vaak andere keuzes. We hopen dat ze toch meer voor biologisch gaan kiezen.’

Mirjam Bikker

*'House of Cards?
Nee, daar kijk ik niet naar!'*

Het is dinsdag 29 januari 2019, een mooie winterdag. Mirjam Bikker loopt over het Plein in Den Haag naar het Binnenhof. Even verderop worden haar collega's uit de Tweede Kamer opgewacht door journalisten. Komt het kabinet vandaag met een oplossing voor de impasse rond het kinderpardon?

Wie is Mirjam Bikker?

Met haar 36 jaar is Mirjam Bikker een van de jongste leden van de Eerste Kamer. Ze studeerde staats- en bestuursrecht in Utrecht en was zeven jaar gemeenteraadslid in de Domstad. De misstanden in de raamprostitutie werden mede dankzij haar inzet aangepakt. In 2015 werd ze lid van de Eerste Kamer en nu is zij de lijsttrekker van de ChristenUnie. Mirjam is getrouwd en moeder van drie kinderen. Ze woont in Gouda en is lid van de PKN.

De ochtendkranten schrijven in chocoladeletters over een dreigende kabinetscrisis. Het is erop of eronder. De spanning is voelbaar. Toch kan Mirjam ongestoord naar het gebouw van de Eerste Kamer lopen.

Reflectie

Elke dinsdag gaat Mirjam naar Den Haag. Dat is de vergaderdag van de Eerste Kamer. 'Dit is een parttime baan. Het mooie is dat je daarom op veel meer plekken komt dan het Binnenhof. Dat helpt je om een frisse blik te houden.' De taak van de Eerste Kamer is het toetsen van de wetten die in de Tweede Kamer worden gemaakt. 'Ik heb geleerd dat we ons voortdurend moeten afvragen wat de impact van wetten is op de mensen in het land. Hoe pakt een besluit in de praktijk uit? Daarbij let ik vooral op de verliezers. Is dit rechtvaardig, barmhartig?'

Wat missen we als de Eerste Kamer er niet zou zijn? 'Reflectie en heroverweging.' Dat is geen overbodige luxe in de hectiek van Den Haag, vindt Mirjam. 'De Tweede Kamer weet dat alle wetten ook nog door ons in de Eerste Kamer

Mirjam: 'We gaan als gentlemen met elkaar om en laten elkaar uitpraten'

moeten worden bekeken. Ons oordeel zorgt soms voor een correctie op de waan van de dag. Twee weten meer dan een. Belangrijke beslissingen in je leven neem je ook niet in je eentje. Dan vraag je een paar mensen om met je mee te denken. Dat zorgt voor een bezonnen besluit. En dat is ook de betekenis van de Eerste Kamer. Heel waardevol.'

Opa's en oma's

Mirjam stapt het gebouw van de Eerste Kamer binnen. Het is alsof ze in een andere wereld belandt. De tijd heeft hier stilgestaan. Ze begroet de collega's die de presentielijst tekenen. Het valt op dat de meesten een stuk ouder en grijzer zijn. 'Er zijn nogal wat collega's die een imposante carrière achter de rug hebben, maar het gaat niet om het aantal kantjes van je cv. Hier gaat het om de inhoud. We gaan hoffelijk met elkaar om en laten elkaar uitpraten. Nee, ik ben niet te jong. Het zou toch

jammer zijn als alléén de generatie van opa's en oma's beslist over de toekomst van Nederland. Ik vind het juist mooi dat we dat samen doen: ouderen en jongeren.'

In de fractiekamer ontmoet Mirjam haar collega's Roel Kuiper en Peter Ester en fractiemedewerker Pieter Grinwis. De werkdag begint met de fractievergadering. Het kinderpardon komt ook nog even ter sprake, maar er worden niet veel woorden aan vuil gemaakt. 'Het komt wel goed,' zegt Roel Kuiper na een telefoontje met Gert-Jan Segers. Het is de relativerende toon die past bij de bezonnenheid van de senatoren. De leden van de Eerste Kamer laten zich niet gek maken en varen hun eigen koers. 'Er zijn veel series over politiek, zoals House of Cards. Daarin gaat het meer over het spel dan over de idealen. Daar kijk ik niet naar, want daar kun je zomaar

cynisch van worden. Ik heb echt wel door wat er achter de schermen soms gebeurt, maar politiek draait voor mij niet om spelletjes, maar om idealen. Wij hebben een missie. Wij willen hoop brengen,' benadrukt Mirjam.

Lange adem

Om half twee beginnen de debatten. Mirjam neemt plaats in de groene bankjes. Ze is hier in haar element. 'Ik ben jurist en vind het leuk om in wetten te duiken. Ik hou van de Grondwet, van de vrijheden die zo beschermd worden.' Politiek is een zaak van lange adem. 'In de gemeenteraad van Utrecht heb ik me sterk gemaakt voor de aanpak van mensenhandel: criminelen aanpakken en mensen bevrijden uit de slavernij van de prostitutie. Daar kan ik hier een vervolg aan geven. De wetgeving rond prostitutie en de bestrijding van mensenhandel moet echt verbeterd

'Ons oordeel zorgt soms voor een correctie op de waan van de dag'

worden. Daar blijf ik me ook in de Eerste Kamer voor inzetten. Het komt er op aan dat je doorzettingsvermogen toont, jaar in jaar uit. Op die manier wil ik dienstbaar zijn.'

Het is misschien wel een kenmerk van de mensen van de ChristenUnie. 'Wij zullen het altijd opnemen voor mensen in de knel en wij zullen altijd oog hebben voor de schepping. Het verhaal dat ik hier vertel is niet anders dan het verhaal van mijn collega's op een heleboel andere plekken.' Dat is goed om te weten voor de buurvrouw van Mirjam. 'Toen ze hoorde dat ik lijsttrekker werd, reageerde ze heel enthousiast: 'Wat leuk! Wanneer kan ik op je stemmen?' Ik moest haar teleurstellen, want de leden van de Eerste Kamer worden niet gekozen door de 'gewone' kiezers maar door de leden van de Provinciale Staten.' De buurvrouw kan met een gerust hart op een collega van Mirjam stemmen.

Geen spelletje

Aan het einde van de dag stapt Mirjam weer op de trein naar Gouda. Het is goed gekomen: honderden kinderen mogen na een lange periode van onzekerheid in Nederland blijven. Daar heeft de ChristenUnie zich sterk voor gemaakt. 'Wij volgen Jezus en het is onze missie om plekken van hoop te bieden,' zegt Mirjam. Ze heeft er geen moeite mee dat ze haar werk doet in de schaduw van de Tweede Kamer. 'Ik vind het een voorrecht om op mijn plek dienstbaar te zijn.' +

Wie kiest de Eerste Kamer?

De Tweede Kamer heeft 150 leden en de Eerste Kamer 75. De wetten die de Tweede Kamer maakt, worden getoetst door de Eerste Kamer. Deugt het allemaal wel? De leden van de Eerste

Kamer worden niet gekozen door de gewone kiezers, maar door de leden van de Provinciale Staten. Dat noemen we een getrapte verkiezing. De uitslag van de Provinciale Staten-

verkiezingen bepaalt dus de samenstelling van de Eerste Kamer. Elke stem telt dubbel. Het is voor een kabinet belangrijk om ook in de Eerste Kamer een meerderheid te hebben.

Wij zijn dé klimaatspecialist die bouwt volgens het OBO-principe:

Lidl Oosterhout

Hello Fresh Bleiswijk

Kortom, van begin tot eind én in de toekomst staat Top Installatiegroep voor u klaar!

Uw gebouw, onze zorg!

vakantiepark
De Sikkenberg
natuurlijk genieten

Sikkenbergweg 7
9591 TD, Onstwedde
t. (0599) 66 11 44
info@sikkenberg.nl
www.sikkenberg.nl

Ruime kampeerplaatsen
Goed en schoon sanitair

Safaritenten en blokbungalows

Kinder- en tienerprogramma
Openluchtzwembad
Dierenweide

Groepskamperen
voor scholen en verenigingen

Familedagen of -weekenden

*'Welkom op onze
mooie camping!'*
Jaap Willems, eigenaar

Als problemen zich opstapelen... kun jij van betekenis zijn

Achter elke voordeur gaat weleens iets mis. Maar achter sommige stapelen de problemen zich wel heel hoog op. Jouw helpende handen kunnen daar het begin van de verandering zijn. Als jij je een dag vrijwillig wilt inzetten voor een ander samen met je vriendengroep, collega's of gezin. Present weet waar je het hardst nodig bent. En zorgt voor alle voorbereiding en nazorg. Het wordt een dag anders dan alle andere. Dus wat houdt je tegen?

**Wil je weten wat jij kunt doen?
Kijk op www.stichtingpresent.nl**

GEZOCHT:

- Eenmalige vrijwilligers
- Vrijwillige groepenbegeleiders
- Trainees Maatschappelijke diensttijd (15-30 jaar)

Woordzoeker

Los de woordzoeker op en plaats de letters in de juiste volgorde in de oplossingsbalk onder de puzzel. Daarmee maak je kans op 'Wijn en spijs in Nederland' van Koen van der Plas. De oplossing kun je per mail sturen aan woordzoeker@schipperenoosterwijk.nl.

Let op!

De sluitingsdatum is maandag 1 april 2019 (en dat is geen grap). De winnaar wordt op waardevolgroningen.nl bekendgemaakt. Veel puzzelplezier!

I	G	T	A	A	N	E	S	W	A	T	E	R	S	C	H	A	P
D	N	A	L	R	E	D	L	E	G	P	O	L	I	T	I	E	K
E	I	N	U	N	E	T	S	I	R	H	C	N	A	T	U	U	R
G	R	O	N	I	N	G	E	N	E	N	E	R	L	E	I	W	
W	E	R	E	L	D	K	A	M	P	I	O	E	N	K	G	A	S
E	D	R	E	E	T	U	P	E	D	E	G	M	I	L	I	E	U
M	A	A	Z	R	U	U	D	W	U	O	B	G	N	I	N	O	W
P	G	R	U	B	M	I	L	L	E	S	S	J	I	R	E	V	O
O	R	U	U	T	C	U	R	T	S	A	R	F	N	I	B	U	S
L	E	M	A	N	R	E	V	O	S	F	J	I	R	D	E	B	T
D	V	E	R	T	R	O	U	W	E	N	T	H	C	E	R	T	U
E	N	A	T	U	U	R	B	E	H	E	E	R	T	R	E	I	N
R	E	I	T	I	S	N	A	R	T	E	I	G	R	E	N	E	E
S	T	A	T	E	N	V	E	R	K	I	E	Z	I	N	G	E	N
W	A	T	E	R	H	U	I	S	H	O	U	D	I	N	G	M	M
I	T	S	N	I	W	L	E	T	E	Z	H	O	L	L	A	N	D
J	S	T	R	E	E	K	P	R	O	D	U	C	T	E	N	E	N
N	J	I	Z	L	E	W	C	O	M	M	I	S	S	A	R	I	S

BEDRIJFSOVERNAME
BUS
CHRISTENUNIE
COMMISSARIS
DUURZAAM
ENERGIETRANSITIE
GEDEPUTEERDE
GELDERLAND
GRONINGEN
HOLLAND
INFRASTRUCTUUR

LIMBURG
MILIEU
NATUUR
NATUURBEHEER
OVERIJSEL
POLDER
POLITIEK
SENAAT
STATENVERGADERING
STATENVERKIEZINGEN
STREEKPRODUCTEN

TREIN
UTRECHT
VERTROUWEN
WATERHUISHOUDING
WATERSCHAP
WELZIJN
WERELDKAMPIOEN
WIELRENNEN
WIJN
WONINGBOUW
ZETELWINST

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Colofon

Redactie

Schipper & Oosterwijk

Foto's

Sander Boer, Marnix Klooster, Maaike Petri, Wilco van der Laan, Anouk Wubs, Annemarie Martini, Jan van Heerde, Ria van Heerde en Schipper & Oosterwijk

Concept

Schipper & Oosterwijk

Vormgeving en beeldbewerking

idd.nu

Advertenties

Nico Postuma, nicopostuma.nl

Contact

ChristenUnie provincie Groningen waardevolgroningen.nl

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van advertenties.

Dit blad is gedrukt op FSC-papier.

De bladenmakers van Schipper & Oosterwijk maken informatieve en laagdrempelige magazines voor politieke partijen en non-profit organisaties. Hebt u belangstelling? Informeer vrijblijvend naar de mogelijkheden: info@schipperenoosterwijk.nl.

Lid worden

Help de ChristenUnie om verschil te maken:
groningen.christenunie.nl/lidwoorden

God ziet jou!

We vertellen onze leerlingen hoe kostbaar het is dat God je Vader is en jij Zijn dierbare kind. We hebben een vurig verlangen om ze te leren dat ze geliefd zijn door Hem!

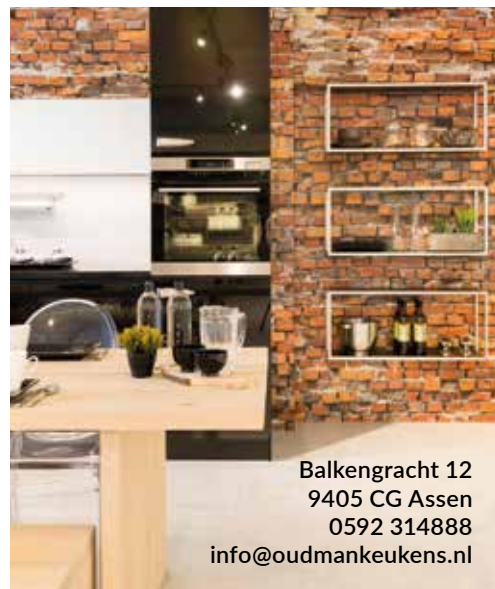

Gereformeerde scholen in Groningen, Friesland en Drenthe

noorder
Bas1S
scholen met de bijbel

www.noorderbasis.nl

UW IDEEËN. ONS VAKMANSCHAP. UW DROOMKEUKEN.

Balkengracht 12
9405 CG Assen
0592 314888
info@oudmankeukens.nl

Voor een inspirerende selectie van gerealiseerde keukens kunt u kijken op keukensassen.nl. Download ons magazine Keukeninspiratie via oudmankeukens.nl.

 **oudman
keukens**